

LUNDS
UNIVERSITET

"Den sexuella läggningen har inte gjorts sannolik"

- En kvalitativ undersökning om
asylbedömningar av hbtq+ personer

Författare: Leonora Mehmeti &
Amanda Briné
Handledare: Anna Rypi
Examinator: Helene Hansen
Kurskod: SOPA63
Termin: VT19

Abstract

The purpose of this study was to gain a deeper understanding of how Swedish Migration agency and Swedish Migration courts reasoned regarding sexuality, gender identity and persecution within the home country in asylum assessments of LGBTQ+ people through a qualitative analysis of court decisions. Within this study fifteen court decisions have been analysed, all of which judgments relied on grounds of protection against persecution because of sexual orientation or gender identity. The material has been analysed from a queer perspective, focusing on heteronormativity and intersectionality. This study found that the assessments are of a difficult nature as there is great diversity in sexuality, something the Migration Board did not consider as much as the Migration Courts. In the judgments, the country's demographic characteristics has had a decisive impact on the burden of proof, where the outcome in some respects has been negative if the complainant's data did not match the prevailing facts in the country. Despite guidelines that assessments may not be based on stereotypical and inappropriate perceptions, some of the Migration Board's reasons show lack of credibility and reliability based on stereotypical assumptions about LGBTQ+ people.

Keywords: LGBTQ, Heteronormativity, Asylum, Asylum process, Swedish Migration Agency, Swedish Migration Court, Swedish Migrations Supreme Court, Credibility, Reliability

Förord

Vi vill framföra ett stort tack till de som hjälpt oss med vår studie. Tack till vår handledare Anna Rypi för den värdefulla hjälp och vägledningen vi fått under skrivprocessen av vår uppsats. Vi vill även tacka Liridona Mustafa och Alexandra Highlands för insiktsfulla kommentarer och den tid som lagts ned på att läsa vår uppsats.

Lund, 2019-05-27

Amanda Briné

Leonora Mehmeti

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. PROBLEMFÖRMULERING.....	1
1.1 Syfte	3
1.2 Frågeställningar	3
2. BAKGRUND	4
2.1 Sexualitet.....	4
2.2 Hbtq+.....	5
2.2.1 Hbtq+ genom historien.....	5
2.3 Asyl	6
2.3.1 Asylprocessen.....	7
3. KUNSKAPSLÄGE.....	9
3.1 Sexuell läggning och könsidentitet i migrationslagstiftning	9
3.2 Trovärdighet och tillförlitlighet.....	11
3.3 Stereotypa uppfattningar	12
3.4 Utmaningar i asylutredningar	14
4. TEORI.....	16
4.1 Queerteori.....	16
4.1.1 Heteronormativitet.....	17
4.1.2 Intersektionalitet	18
5. METOD	20
5.1 Metodval.....	20
5.2 Dokumentstudie	22
5.3 Urval.....	22
5.3.1 Redogörelse för domar	23
5.4 Analysens genomförande	24

5.4.1 Kodning	24
5.4.2 Tematisering	25
5.4.3 Summering	26
5.5 Tillförlitlighet och Äkthet	26
5.6 Arbetsfördelning.....	27
6. ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	29
7. ANALYS	30
7.1 Trovärdig sexuell läggning eller könsidentitet.....	30
7.2 Hotbild och förföljelse i hemlandet.....	35
7.3 Motstridiga uppgifter.....	39
8. AVSLUTANDE DISKUSSION.....	44
9. KÄLLFÖRTECKNING.....	46

1. PROBLEMFÖRMULERING

Jag önskar att handläggarna hade mer kunskap och förståelse för hbtq- asylsökande från Afrika. Du litar inte på tolkarna, man kan inte tala fritt. Det finns inget förtroende” Benon 42 år (Ahldén & Thorén 2017).

Citatet ovan kommer från en granskning skriven av Viktor Ahldén och Matilda Thorén (2017) i *Expressen* där personer som fått avslag på sin asylansökan berättar om sina erfarenheter av Migrationsverkets handläggning. Sedan den stora flyktingvågen år 2015 har det blivit åtstramningar i asylpolitiken. Åtstramningar som innebar att den tillfälliga asyllagstiftningen infördes 2016 och kategorin för “tillfälligt skyddsbehövande” togs bort, vilket är en av anledningarna till att antalet avslag för hbtq+ -personer har ökat (RFSL 2018; Ahldén & Thorén 2017). Det går inte att söka fram exakta siffror på antalet ansökningar och avslag på hbtq+ - asylsökande eftersom åberopade hbtq+ skäl inte registreras i Migrationsverkets datasystem (Migrationsverket 2017, s. 4).

Personer som fruktar förföljelse i sitt hemland på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet har rätt att få skydd i Sverige enligt utlänningslagen (4 kap. 1§ UtL, SFS 2005:716). För att utreda asylsökandes rätt och behov till skydd görs en individuell bedömning av Migrationsverket i form av frivilliga intervjuer där trovärdighet och tillförlitlighet prövas (Migrationsverket 2013, s. 5). Det medför dock en utmaning för både handläggare och asylsökande då de måste avgöra och göra sannolikt att personen i fråga lämnar riktiga uppgifter om sin sexuella läggning och könsidentitet (Wimark & Hedlund 2017, s. 73). När Migrationsverket bedömer asylsökandes hbtq+ skäl sannolika tilldelas hen flyktningsstatusförklaring, som är det högsta skydd en asylsökande kan få. Det här är viktigt att beakta då det är relevant för hur Migrationsverket gör sina bedömningar. Det är även av den anledningen väsentligt att den asylsökande under intervjun lämnar alla skäl och uppgifter samt ger detaljerade svar på frågor för att styrka sin hbtq+ identitet som Migrationsverket sedan ska ta ställning till (Riksförbundet för Sexuellt Likaberättigande [RSFL] 2018; Olofsson, 2017). “När insåg du att du var homosexuell?”, “När upplever du att du blev sexuellt intresserad av andra människor?” och ”För mig låter detta som en form av sexuellt utnyttjande av dig, och inte

en jämbördig sexuell relation” är några exempel på frågor och påståenden den asylsökande kan behöva besvara (Ahldén & Thorén 2017).

Bevisbördan ligger hos den asylsökande under Migrationsverkets utredning, vilket innebär att det är viktigt för den asylsökande att utförligt kunna besvara frågorna som ställs. Tidigare forskning pekar på att det är en svår uppgift för asylsökande som har bevisbördan att leva upp till skyddsstatus utefter de normer som präglar utredningsprocessen (Wimark & Hedlund 2017, s. 73). Problemet är att antaganden om sexuell identitet förknippas med antalet sexuella handlingar och att synliga skador blir kriterier för att bevisa förföljelse. Något som ytterligare ökar den kritiska uppmärksamheten mot hur hbtq+ i sig självt och i samband med migration definieras i termer inom lagen (Raj 2011, s. 181). I Migrationsverkets riktlinjer framgår det att asylprövningar inte får baseras på stereotypa uppfattningar och fördomar om hbtq+ -personer (Jansen 2014, s. 22). Asyljuristen Aino Gröndahl upplever däremot att om den asylsökandes berättelse strider mot handläggarens uppfattningar som ibland kan baseras på västerländska stereotyper om hur det är att vara hbtq+ -person, är risken att personens utsaga inte betraktas trovärdig (Olofsson 2017). En sådan uppfattning gäller den homonormativa föreställningen om att man måste vara öppen och stolt över sin sexualitet för att få asyl (Wimark och Hedlund, 2017 s. 73). Kommer man däremot från ett land där det finns ett behov av att dölja sin sexualitet, blir dessa föreställningar om öppenhet svåra att uppnå, vilket i sin tur minskar möjligheten till att uppehållstillstånd beviljas på grund av skyddsbehov (ibid.). Det här visar på den komplexa och paradoxala situation som den asylsökande befinner sig i för att uppfylla kraven för skyddsstatus; en bedömning som även är svår för handläggarna att avgöra i. I arbetet som socialarbetare kommer vi att möta hbtq+ -personer på olika arenor såsom handläggare på migrationsverket, inom socialtjänst samt bland kollegor i den egna arbetsgruppen etcetera. Det är därför viktigt att som socialarbetare besitta kunskap kring upplevelser och erfarenheter av att vara hbtq+ för att kunna bemöta samtliga på ett respektfullt sätt. Vi bör även inneha förståelse för vilka typer av attityder och normer som finns i det svenska samhället samt vilken påverkan det har på våra egna föreställningar och attityder. Det är viktigt att inom socialt arbete vara normkritisk och medveten om hur den rådande heteronormen genomsyrar samtliga samhällsliga nivåer för att förstå dess fulla makt.

Komplexiteten och svårigheter vid bedömningen kan vara en förklaring till varför beslut uppges vara diskutabla och felaktiga. Enligt Migrationsverkets egna analysrapport av asylärenden där hbtq+ skäl prövats, framkommer det att cirka en femtedel av beslut om avslag är av bristfällig kvalitet eller har en felaktig utgång. Av dessa avslagsbeslut som överklagats har 12 % ändrats av Migrationsdomstolar (Migrationsverket 2017, s. 12). Som det framgår visar forskning på en ökning av asylavslag samt att avslagsbeslut i hbtq+ ärenden ändras i Migrationsdomstolar. Av den anledningen blir det intressant att undersöka hur beslutsfattare inom Migrationsverket, Migrationsdomstolen och Migrationsöverdomstolen resonerar i sina bedömningar kring de åberopade skyddsskälen; sexualitet, könsidentitet och förföljelse. Det här i synnerhet med att det framgår att avvikelser och normer kan påverka prövningarna.

1.1 Syfte

Genom en kvalitativ analys av domstolsbeslut vill vi få en djupare förståelse för hur beslutsfattare resonerar kring sexuell läggning, könsidentitet och förföljelse inom respektive hemland i asylbedömningar av hbtq+ -personer.

1.2 Frågeställningar

1. Hur skildras beslutsfattarnas tolkningar av och förhållningssätt till avvikelser och normer inom sexualitet och könsidentitet i asylbedömningar?
2. På vilka sätt resonerar Migrationsverket respektive Migrationsdomstolar kring motstridiga uppgifter om sexuell läggning, könsidentitet och förföljelse i hemlandet?

2. BAKGRUND

Innan vi presenterar den valda teorin samt kunskapsläget kring forskningsområdet, är det på sin plats att ge en kort bakgrund av de begrepp som är i fokus för studien. Undersökningen berör två huvudteman; hbtq+ och asyl. Eftersom både hbtq+ och asyl kan förstås och förklaras utifrån omfattande termer blir det väsentligt för oss att avgränsa samt förtydliga hur vi behandlar och förhåller oss till dessa begrepp i relation till vår forskning. I följande avsnitt beskriver vi först begreppet sexualitet. Därefter beskriver vi vad begreppet hbtq+ står för och ger en redogörelse för hbtq+ rörelsens historia, framtid samt den utsatthet som hbtq+ -personer möter. Då det är Sverige som är mottagarlandet i domarna beskriver vi historien gällande hbtq+ utifrån svensk kontext. Avslutningsvis presenterar vi relevanta lagar kring asyl och beskriver hur asylprocessen går till i Sverige för asylsökande personer med en hbtq+ tillhörighet.

2.1 Sexualitet

Eftersom majoriteten av de domar som använts till underlag för vår analys har rört sig kring den aspekt av hbtq+ som berör sexualitet, så lämpar det sig med en mer ingående beskrivning av själva begreppet. Sexualitet är ett begrepp som för samman människans kropp, begär och känslor med hens sexuella identitet (Knutagård 2016, s. 35). Samtidigt ses begreppet sexualitet som något omöjligt att förstå, mäta och “äga”. Sexualitet kan inte endast relateras till biologiska förhållanden, utan är även ett kulturellt begrepp, vilket Världshälsoorganisationen (WHO) problematiserar i sin definition av sexualitet (ibid.).

“Sexualiteten är en central aspekt av att vara människa genom hela livet och omfattar kön, genus, identitet och roller, sexuell läggning, erotik, njutning, intimitet och reproduktion. Sexualitet är upplevd och uttryckt i tankar, fantasier, åtrå, tilltro, attityder, värderingar, beteenden, praktiken, roller och relationer. Medan sexualitet kan inkludera alla dessa dimensioner, är inte alla av dem upplevda eller uttryckta. Sexualitet är influerad genom interaktionen av biologiska, psykologiska, social, ekonomiska, politiska, kulturella, etiska, lagliga, historiska, religiösa och andliga faktorer” (Knutagård 2016, s. 34).

2.2 Hbtq+

Hbtq används som ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter. H:et och b:et berör sexuell läggning, medan T:et är kopplat till hur man definierar och uttrycker sitt kön (RSFL, 2015a). Vidare kan Queer, vilket Q:et representerar, behandlas som ett paraplybegrepp för alla som på olika sätt strider mot hetero- och cisnormer (Schei Jessen 2017, s. 126). Queer kan handla om sexuell läggning, könsidentitet, relationer och sexuell praktik men kan också vara ett uttryck för en aktiv problematisering av rådande normer kring kön och sexualitet (Lundberg, Malmquist & Wurm 2017a, s. 52; Schei Jessen 2017, s. 126). Hbtq inrymmer också andra grupperingar såsom asexuella, pansexuella och intersex med flera. Användandet av ett plustecken efter hbtq är ett försök till att vara uppmärksam och inkluderande av alla grupperingar som för tillfället ingår i begreppet och de som kommer att göra det i framtiden (Lundberg, Malmquist & Wurm 2017b, s. 10). En nackdel med akronymen hbtq+ är att de icke-nämnda kategorierna och grupperingarna som faller under plustecknet osynliggörs ändå (ibid.). Med det här i åtanke har vi i vår studie valt att använda oss av beteckningen hbtq+ som en tillfällig lösning på ett begrepp med en lång historia och omfattande innebörd. Som Lundberg, Malmquist och Wurm (2017b, s. 10) belyser är vi också medvetna om att inte alla personer själva skulle beskriva sig med den akronymen, utan använder sig istället av andra uttryck.

2.2.1 Hbtq+ genom historien

Kriminalisering av sexuella handlingar som avvek från det "naturliga" heterosexuella, infördes i Sverige år 1864 (Malmquist, Hanner & Lundberg 2017, s. 17). Det dröjde lång tid innan samkönad sexualitet avkriminaliserades år 1944, och ännu längre innan det i Sverige ansågs att framförallt homosexualitet inte längre skulle klassificeras som en störning år 1979 (a.a. ss. 21–27). Under denna period framfördes nya forskningsresultat och teorier som kom att utmana dåvarande normer och attityder gentemot sexualitet och kön (ibid.). Avvikande sexualitet kom att först behandlas som ett brott för att sedan betraktas som en patologi till att därefter genom studier bevisas vara vanligt förekommande bland människor (Malmquist, Hanner & Lundberg 2017, ss. 22 & 24).

Fastän motsättningar från hiv/aids-epidemin och dess kopplingar till homosexuella mäns livsstilar, fortsatte synen på sexualitet och identitet att utvecklas mot att bli alltmer nyanserad och inkluderande (Malmquist, Hanner & Lundberg 2017, s. 28). Tillsammans med etableringen av RFSL bidrog dessa accepterande attityder till ett ökat rättsligt skydd för hbtq+ -personer (a.a, ss. 22 & 30). Under 2000-talets första decennier förändrades den svenska lagstiftningen till att inkludera lagar som än idag ger hbtq+ -personer rätt till äktenskap och adoption, samt skyddar samtliga från att bli diskriminerade eller utsättas för hatbrott (a.a, ss. 30–31).

Trots dessa framsteg i samhället och världen över, är personer inom hbtq+ fortfarande en mycket utsatt grupp. Exempelvis löper hbtq+ -personer en större risk av att utsättas för hatbrott eller drabbas av psykisk ohälsa. I många andra länder är det fortfarande olagligt och straffbart att vara hbtq+. Vad framtiden håller beror på de vägval som kommer att skapas genom politiska beslut och samhällsförändringar. Genom vidare forskning, ett fortsatt ifrågasättande och utmanande av normer och samhällsstrukturer, samt utbildad personal inom människovårdande yrken kan den positiva utvecklingen fortsättas och levnadsvillkoren för hbtq+ -personer förbättras (Malmquist, Hanner & Lundberg 2017, s. 33).

2.3 Asyl

Den rådande utlänningslagen (UtlL) tillkom 2006. Lagen förklarar att flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande som befinner sig i Sverige har rätt till uppehållstillstånd (5 kap. 1 § första stycket UtlL, SFS 2005:716). För utlänningar som åberopar skyddsskäl på grund av sexuell läggning, könsöverskridande identitet och könsuttryck tillämpas 4 kap. 1 § första stycket Utlänningslagen (SFS 2005:716):

Med flykting avses i denna lag en utlänning som [...] känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning eller på grund av kön, sexuell läggning eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp, och inte kan, eller på grund av sin fruktan inte vill, begagna sig av detta lands skydd.

Vid prövningen av risk för förföljelse tillämpas alternativt skyddsbehov enligt 4 kap. 2 § första stycket Utlänningslagen (SFS 2005:716) i de fall den sökande inte anses vara flykting. Det syftar

till utlänningar som befinner sig utanför sitt hemland och som vid ett återvändande skulle löpa risk av att straffas med döden, eller annan förnedrande bestraffning, och heller inte kan använda sig av myndighetsskydd i landet (4 kap. 2 § första stycket UtL SFS 2005:716).

2.3.1 Asylprocessen

Asylprocessen i Sverige inleds med en ansökan hos Migrationsverket, som därefter följs av en intervju med utvald handläggare (Wikström & Johansson 2013, s. 95). Varje asylsökare tilldelas en advokat och vid ärenden som berör hbtq+ frågor finns också en hbtq+ expert närvarande i utredningen (Wikström & Johansson 2013, s. 95; Brunell 2017, s. 291). Det sistnämnda har införts som insats för att öka rättssäkerheten i utredningar för asylsökande hbtq+ -personer då inte alla jurister har hbtq+ kompetens och i många fall saknar kunskap i dessa frågor (Brunell 2017, s. 291; RFSL 2015b).

Vid den muntliga utredningen ska den asylsökande som åberopar skyddsbehov på grund av sin sexuella läggning och könsidentitet göra sannolikt att hen tillhör en grupp som riskerar förföljelse (Migrationsverket 2015, s. 3; Prop. 2005/06:6, ss. 10–11). Att bedöma en asylsökandes sexuella bakgrund är i huvudsak en fråga om trovärdighet och tillförlitlighet, det vill säga sammanhängande och detaljerade uppgifter som stöds av landinformationen (Migrationsverket 2017 s. 10). Denna bedömning måste göras på ett individuellt och respektfullt sätt, där fokus ligger på att undersöka förhållanden i asylsökandes uppfattningar, känslor och upplevelser av olikhet, stigma och skam än på sexuella aktiviteter (Migrationsverket 2015, s. 21; Prop. 2005/06:6, s. 12).

Den asylsökande får under intervjuens gång möjlighet att berätta om sina erfarenheter och varför den är i behov av skydd. Utfrågningen görs i linje med de förslag på teman som framgår i United Nations High Commissioner for Refugees' (UNHCR) riktlinjer kring bedömningen av påståenden om skyddsskäl baserad på hbtq+. Dessa teman är självidentitet, barndom, självförverkligande, könsidentitet, nonkonformism, familjeliv, relationer, religion och mötesplatser i hemlandet (UNHCR 2012, ss. 18–19). En bra utgångspunkt i utredningen är hur den asylsökande beskriver sig själv. Dock är det viktigt att handläggaren tar hänsyn till att det finns faktorer som påverkar den asylsökandes förmåga att beskriva sig själv, sådana som social och kulturell bakgrund, kön, etnicitet eller ålder. Till följd av att uppleva skam över sin sexuella läggning eller könsidentitet

kan en del personer välja att själva inte identifiera sig som exempelvis homosexuell eller transperson (Migrationsverket 2015, ss. 4–5)

Nästa steg är att, mot relevant landinformation, säkerställa om den aktuella gruppen, i detta fall hbtq+ -personer, är utsatt för övergrepp i hemlandet som utgör skyddsgrundande förföljelse och huruvida de kan få effektivt myndighetsskydd. Därefter bedöms det om den asylsökande gjort sannolikt att hen drabbats av förföljelse eller skyddsgrundande behandling i sitt hemland (Migrationsverket 2015, s. 6). Till sist görs en bedömning om det föreligger en personlig risk för den asylsökande. En prövning utförs där frågan är om det gjorts sannolikt att den asylsökande har en förfogande rädsla att bli utsatt för förföljelse till följd av sin läggning eller könsidentitet vid ett återvändande. Om prövningen förklarar uppgifterna sannolika måste slutligen bedömningen göras om det finns tillgång till myndighetsskydd eller internflyktsalternativ vid ett återvändande till hemlandet (Migrationsverket 2015, s. 2).

Beslut om uppehållstillstånd som fattas av handläggare och chef på Migrationsverket kan ta flera månaders tid. Resulterar beslutet i ett avslag och den asylsökande är missnöjd med bedömningen kan hen överklaga beslutet hos Migrationsdomstolen och därefter hos Migrationsöverdomstolen, där förhandlingen utförs likt som vid vanliga förvaltningsdomstolar. Under förhandlingen ställs Migrationsverket mot den klagande i detta fall den asylsökande och hens advokat (Wikström & Johansson 2013, s. 95).

3. KUNSKAPSLÄGE

I den här delen kommer vi att presentera tidigare forskning som gjorts kring området hbtq+ - personer i asylprocessen. Vi har läst internationella artiklar som går att applicera i en svensk kontext, då dessa länder liksom Sverige också utgår från Förenta nationernas (FN) flyktingkonvention. Anledningen till varför vi valt internationella artiklar är för att få ett bredare perspektiv på ett relativt smalt ämne. För att finna relevant tidigare forskning har vi sökt artiklar och böcker på Libris, Lunds universitets databas LUBsearch samt Lunds universitetsbibliotek. Följande ord har använts vid sökandet: *hbtq*, *Heteronormativitet*, *Trovärdighet*, *Tillförlitlighet*, *Migrationsverket*, *Migrationsdomstolen*, *Migrationsöverdomstolen*, *Sexualitet*, *Asyl*.

3.1 Sexuell läggning och könsidentitet i migrationslagstiftning

Det finns två möjliga grunder för individer med samkönade begär och könsöverskridande identitet att åberopa skyddsskäl som grund till uppehållstillstånd i Sverige. Det ena är att ansöka som make eller sambo till en individ som är bosatt i Sverige "legalt" eller att genom utlänningslagen ansöka om skydd från förföljelse på grund av sin sexuella läggning (Wimark & Hedlund 2017, s. 75). Dock är dessa rättigheter tillfälligt begränsade på grund av den nya asyllagen. År 2006 inkluderades begreppen 'kön' och 'sexualitet' i den svenska utlänningslagens definition av flykting. Tidigare fick ärenden som rörde sig kring sexuell läggning och kön prövas genom substituerade paragrafer om skyddsbehov, vilket hade en begränsad effekt i praktiken (Wikström 2014, s. 210). Det faktum att sexuell läggning och könsidentitet fortfarande är relativt nytt inom migrationspolitiken har medfört svårigheter för hbtq+ -asylsökare att översätta sina erfarenheter av förföljelser till en sådan berättelse som är igenkännande för det mottagande landet (Lewis 2013, s. 176).

Wimark och Hedlund har i sin studie undersökt förändringar i den svenska lagstiftningen gällande samkönad sexualitet och migration. Resultatet från undersökningen visar att tidigare utredningar och propositioner förknippade homosexuell läggning med ett personlighetsdrag som strävar mot fasta parförhållande, medan andra samlevnadsformer och sexuella handlingar exkluderades (Wimark & Hedlund 2017 s. 84). Denna process i vilket samkönad sexualitet normaliseras utefter

liknelsen av konventionella heterosexuella samlevnadsformer som monogami och familjebildning, kan kallas för *homonormalisering* (Wimark & Hedlund 2017 ss. 84 & 72). Vidare finns det riktlinjer enligt UNHCR som idag understryker vikten av att sexuell läggning inte ska definieras utifrån sexuella handlingar utan snarare bygga på beteenden och uppfattningar som associeras med individens sexuella identitet (Akin 2016 s. 460). Dock kan en individs erfarenhet och uppfattning av sin sexuella identitet variera beroende på bakgrund som exempelvis kön, kultur, religion, socioekonomisk klass med flera (Jansen 2014, s. 21). I rapporten *Beyond Proof* (UNHCR 2013, s. 71) framgår det följande: "There are no universal characteristics or qualities that typify LGBTI individuals, any more than there are for heterosexual individuals. Their life experiences can vary greatly even if they are from the same country."

Även om sexuell läggning och könsidentitet ingår i kategorin för skyddsbehov av särskilt utsatt grupp, talar det fortfarande för att ju närmre den asylsökandes utsaga grundas på en traditionell manlig politisk flykting från en förtryckande regim, desto större möjlighet att få uppehållstillstånd (Lewis 2013, s. 178). Wikström och Johansson (2013, s. 93) menar att normativa mönster kring kön ofta förekommer bland beslutsfattare i bedömningsprocessen, men att dessa i sin tur sällan uppmärksammas. Rådande diskurser beskriver kvinnor som offer för det patriarkala samhället, medan män snarare betraktas vara förövare av sådana förtryckande förhållanden. När män såväl hävdar sig vara offer under dessa omständigheter anses de vara mindre trovärdiga (Wikström och Johansson 2013, s. 100). Likaså att kvinnor som hävdar sig vara lesbiska måste uppfylla stereotypen av att vara öppen, "butch" och politiskt engagerad för att uppnå kriterierna av den ideala flyktingen, som utgörs av den manliga politiska aktivisten (Lewis 2013, s. 182). På så vis upprätthåller och förstärker det politiska asylsystemet osynliggörandet av lesbiska migranter (a.a. s. 180). Beslutfattare skall idag kunna uppmärksamma både sexuell läggning och könsidentitet som grund för skydd och uppehållstillstånd, vilket innebär att beslutsfattarna bör besitta god kunskap om hbtq+ (Jansen 2014, s. 4). Det här för att bättre kunna bedöma tillförlitligheten och trovärdigheten hos den asylsökande.

3.2 Trovärdighet och tillförlitlighet

Enligt UNHCR:s riktlinjer är det den asylsökandes utsaga som är den huvudsakliga bevisbördan, speciellt när förföljelsen är härledd av familjen eller samhället. När det inte finns tillräckligt med landinformation eller annan stödbevisning såsom handlingar och vittnesmål, får beslutsfattaren enbart förlita sig på den asylsökandes utsaga (Jansen 2014, s. 23; Migrationsverket 2017, s. 8). Bedömningarna om asyl baseras till största del på bevisföringens trovärdighet och tillförlitlighet, då de faktiska förhållandena i samband med asyl är svåra att konstatera (Wikström 2014, s. 212). Det som prövas är om bevisningen (oftast berättelsen) är tillräckligt detaljerad, sammanhängande och överensstämmande med landinformationen (Migrationsverket 2017 s. 10). Det är en process som beskrivs objektiv men som samtidigt innehåller hög osäkerhetsgrad och komplexitet (Wikström & Johansson 2013, s. 93). Oftast är det trovärdigheten i den asylsökandes utsaga som ligger till grund för bedömningen, då det är mycket som inte går att bevisa. Av den anledning vilar bedömningarna på hur den asylsökande framför sina erfarenheter och framtida rädsla (ibid.). I teorin beviljas hbtq+ -personer uppehållstillstånd om de på ett trovärdigt sätt kan bevisa att de tillhör en särskild samhällsgrupp samt riskerar förföljelse till följd av detta (Akin 2016, s. 459).

Vid bedömandet av trovärdighet finns det vanligtvis tre faktorer att utgå från: extern samstämmighet (i överensstämmelse med kända fakta), intern samstämmighet och rimlighet (Wikström & Johansson 2013, s. 93). Betydelsen av intern och extern samstämmighet är baserad på forskning och är därmed teoretiska, medan konceptet av rimlighet ingår i UNHCR:s handbok. Vid bedömningen av extern samstämmighet görs jämförelser mellan den sökandes subjektiva beskrivning av upplevda hot och den tillgängliga information som finns om det objektiva klimatet i hemlandet (Wikström & Johansson 2013, s. 93; UNHCR 2013 ss. 169–170). En sådan jämförelse kan uppfattas problematisk då det bygger på en positivistisk förståelse där sökandens berättelse kontrolleras mot relevant landinformation (Wikström & Johansson 2013, s. 93). Ett genomgående krav på intern samstämmighet är att beskrivningarna uppfattas vara självupplevda och består av en inre sammanhållning. Utöver detta ska uppgifterna som lämnas vara rika på detaljer samt konsekventa med övrig dokumentation, då berättelser med vaga beskrivningar av personer, händelser och platser kan uppfattas icke trovärdiga (a.a. s. 94). Rimlighet utgår från bedömningen om vare sig det är troligt eller sannolikt att det påstådda har inträffat (UNHCR 2013, s.176). Det sistnämnda är det tredje steget i processen och utgör grunden för att den asylsökande “hellre frias

än fälls vid osäkerhet” i de fall alla kriterier för trovärdighet inte är uppnådda (Wikström & Johansson 2013, s. 94).

Den första kontakten med migrationsverket är en väsentlig del för asylprocessen, eftersom det är då den asylsökande förväntas redogöra för sina asylskäl och framföra en sammanhållen livsberättelse (Brunell 2017, s. 288). Dock är det vanligt förekommande att hbtq+ asylsökande inte avslöjar sin sexuella läggning eller könsidentitet direkt vid ankomsten till asyllandet. Det finns möjlighet att komplettera intervjun i efterhand, men dessvärre kan sena upplysningar påverka trovärdigheten i den asylsökandes utsaga (Jansen 2014, s. 28). Det kan finnas flera anledningar till varför hbtq+ asylsökande inte kan framföra sina erfarenheter om sexuell läggning eller könsidentitet vid första intervjun med migrationsverket. Brunell (2017, s. 288) förklarar att sexualitet berör det mest privata och intima delarna av en människas erfarenheter, därför blir asylskäl baserade på hbtq+ skäl mer laddade än andra asylskäl. Det kan också handla om att den asylsökande inte har pratat om sin sexuella läggning eller könsöverskridande identitet tidigare, samt att den bär på skamkänslor eller internaliserad homo- eller transfobi (Jansen 2014, s. 28). Brunell (2017, s. 289) menar samtidigt att om den asylsökande inte uppvisar skam eller internaliserad homo- eller transfobi, kan det utgöra ett misstänkliggörande hos beslutfattarna och utsagan blir därmed mindre trovärdig. Det finns även asylsökande som inte är medvetna om att sexuell läggning eller könsidentitet är en grund för asyl och därmed väljer att inte berätta (Jansen 2014, s. 28). Valet av att inte berätta kan också bero på att den asylsökande till följd av dåliga erfarenheter från hemlandet har fått sviktande tillit till myndigheter (Brunell 2017, s. 289). Att berätta en sammanhängande livsberättelse är svårt om individen varit med om traumatiska erfarenheter av våld och diskriminering. En vanlig copingstrategi är förnekande och minnesförlust, vilket blir till nackdel för den asylsökande när hen ska redogöra ingående om sina livserfarenheter (ibid.).

3.3 Stereotypa uppfattningar

Enligt UNHCR (2013 s. 71) får prövningar inte baseras på ytliga och stereotypa uppfattningar. Beslutfattare måste upprätthålla ett objektiva tillvägagångssätt så att slutsatserna inte grundas i stereotypa, felaktiga eller olämpliga perceptioner av hbtq+ -personer (Jansen 2013, s. 22). Trots detta är asylhandläggare, precis som läkare, psykologer, socionomer med flera, ofta präglade av

en viss syn på hur hbtq+ -personer “är” och “bör uppföra sig”, vilket kan komma att genomsyras under trovärdighetsbedömningen (Brunell 2017, s. 290; Lewis 2013, s. 178). Exempelvis råder det generella antaganden om att lesbiska uppför sig och delar intressen som vanligtvis räknas som maskulint, homosexuella män uppvisar feminina karaktäristiska drag och intressen, samt att transpersoner önskas genomgå könsbekräftande kirurgi (Brunell 2017, s. 290). Vidare menar Lewis (2013, s. 179) att det finns uppfattningar bland beslutsfattare om att alla hbtq+ -personer ingår i en gemensam social grupp med gemensamma kulturella intressen och sociala utrymmen.

Brunell (2017, s. 290) menar att många hbtq+ -personer upplever att det måste anpassa sig till det stereotypiska uttryckssättet som finns för hbtq+ för att lättare kunna beviljas asyl. Detta genom att iscensätta den stereotypiska bilden av en hbtq+ -person. Brunell (2017, ss. 290–291) lånar sig av sociologen Erving Goffmans begrepp av att *täcka sig* respektive *omvänt täcka sig* för att förklara hur hbtq+ asylsökande kan behöva växla mellan att täcka sig eller omvänt täcka sig, beroende på om den befinner sig i asyllandet gentemot hemlandet. På det här sättet hamnar hbtq+ asylsökande i en situation där de måste anpassa och översätta sin sexualitet för att uppfylla de kriterier av trovärdighet som finns i asyllandet vad gäller sexuella normer (Akin 2016 s. 469). Dessa kriterier bygger oftast på rasifierade sexuella stereotyper och “vita bögnormer” (Brunell 2017, s. 289). I Akins (2016, s. 469) studie framkommer det att asylsökande hbtq+ -personer översatte sin sexualitet genom att vara “öppen”, medlem i politiska queera organisationer, engagerad i offentliga aktiviteter samt genom ett aktivt sexliv. Dessutom för att öka chansen till uppehållstillstånd menar Lewis (2013, s. 176) att asylsökande vänder sig till media och kulturella produktioner som ett sätt att göra sig mer synlig och trovärdig.

Homonationalism beskriver fenomenet i vilket västerländska länder utmålar sig som progressiva och överordnade i frågor relaterade till hbtq+ rättigheter gentemot andra “homofobiska” nationer (Hedlund & Wimark 2018, s. 5). En inställning som enligt Hedlunds och Wimarks (2018, s. 16) forskningsresultat visat sig skada den asylsökandes trovärdighet. De förklarar att i ärenden där asylsökande hbtq+ minderåriga uppgett att närstående eller myndigheter agerat hjälpande har det tolkats som motsägelsefullt hos handläggare om hemlandet i fråga anses vara homofobiskt. Om den närstående som hjälpt var kvinna och förövaren en man upplevdes utsagan mer trovärdig hos handläggarna än om rollerna var ombytta (ibid.). Ifrågasättande av uppgifter förekommer också

om den asylsökande varit gift, haft tidigare relationer med en person av det motsatta könet eller har barn (Lewis 2013, s. 179).

3.4 Utmaningar i asylutredningar

Vid prövning av asylskäl om sexuell läggning behöver handläggare göra svåra avvägningar om huruvida en individ tillhör en grupp baserad på samkönad sexualitet, om den riskerar förföljelse till följd av detta samt om hens berättelse kan beräknas vara trovärdig och tillförlitlig (Wimark & Hedlund 2017, s. 73; Migrationsverket 2017, s. 12). Bristen på riktlinjer och tydliga definitioner gällande sexuell läggning har inneburit att beslutsfattare tidigare använt sig av tvivelaktiga och inskränkande metoder för att mäta trovärdigheten och tillförlitligheten. Exempelvis använde sig tjeckiska myndigheter av pornografiskt material för att undersöka den asylsökandes sexualitet genom att mäta graden av upphetsning till homosexuell gentemot heterosexuell pornografi. Medan Storbritannien fått kritik för att ställt alltför uttömmande och känsliga frågor om individens sexliv (Akin 2016, ss. 459–460). Den sistnämnda kritiken har även riktats mot Sverige, med anledning av att frågor som “Hur kommer du att manifesteras din sexuella läggning vid återvändandet till ditt ursprungsland?” kräver att den asylsökande måste göra sin hbtq+ tillhörighet trovärdig samt att hen kommer att leva öppet och därmed riskerar förföljelse. Om den asylsökande istället väljer att inte leva öppet som homosexuell, måste anledningen baseras på en rädsla av förföljelser och inte på grund av socialt tryck från omgivningen, då det sistnämnda leder till avslag (Jansen 2013, s. 17).

Till följd av den kritik som riktats mot dessa metoder har det införts nya riktlinjer och policyer där det inte längre går att ge avslag på basis av att asylsökande kan undvika förföljelser om de döljer sin sexualitet i hemlandet eller tidigare gjort så (Jansen 2013, s. 14). Som stöd till beslutsfattarna har UNHCR (2012) utfärdat ett styrdokument med ett flertal riktlinjer att använda sig av vid bedömningen i asylärenden baserade på hbtq+ skäl. Kritiken från bland annat FN och RSFL har också lett till att Migrationsverket i Sverige gjort förändringar för att göra asylbedömningar mer rättssäkra för hbtq+ -personer (Brunell 2017, s. 291). Sådana förändringar innefattade utbildning av anställda i hbtq- och genusfrågor samt införandet och användning av hbtq- specialister som stöd i asylutredningarna (Brunell 2017, s. 291; Jansen 2013, s. 45). Att istället utgå från asylsökandes personliga känslor och erfarenheter av stigma, skam och att vara annorlunda snarare än att fokusera

på sexuell praktik, hjälper handläggaren att bättre kunna bedöma individens sexuella läggning eller könsidentitet (Jansen 2013, s. 23). Det innebär att asylsökande får berätta om sina erfarenheter av att känna sig annorlunda och stigmatiserad bland omgivningen samt hur detta lett till känslor av skam och isolering (Brunell 2017, s. 291).

4. TEORI

Eftersom vår studie delvis inriktar sig på att analysera hur normer och avvikelser skildras i motiveringar av domstolsbeslut gällande asylsökande hbtq+ -personer blir en queerteori relevant, då den innebär ett kritiskt perspektiv som studerar normalitet och avvikelser kring sexualitet (Ambjörnsson 2016, s. 47). Kivilaakso, Lönngrén och Paqvalén (2012, s. 10) förklarar att användningen av queerperspektivet vid analys av en text möjliggör för läsaren att kunna urskilja avvikelser som bryter mot normativa uppfattningar av kön och sexualitet. Därför ser vi att en queerteori passar bra till vår studie då vi i analysen av domarna vill göra det möjligt att se dess underliggande normer. Vid användning av queerteori är även ett intersektionalistiskt perspektiv av relevans. Det här eftersom asylsökande hbtq+ -personers sexuella identitet ger sig uttryck på olika sätt, beroende på personens livsbakgrund.

4.1 Queerteori

Queeteorin introducerades i mitten av 1990-talet av anledningen att det fanns en efterfrågan av att få en bredare bild av sexualitet. Forskarna som tidigare hade fokuserat sin forskning på det avvikande från det normala, började då istället undersöka hur sexuella normer uppstår, upprätthålls och fungerar (Ambjörnsson 2016, s. 33). Teorins framväxt är nära förknippat med huvudsakligen tre intellektuella fält; postmodern kultur och samhällsteori, feministisk teoribildning samt det amerikanska forskningsfältet "lesbian and gay studies" (Berg & Wickman 2010, s. 20). Queeteorin syftar till att undersöka hur samhället beskriver sexualitet, hur det organiseras, regleras och upplevs samt hur dessa faktorer vävs samman till det vi i vår samtid kallar för sexualitet (Ambjörnsson 2016, s. 34). Vidare utforskas även spänningsfältet mellan heterosexuella och homosexuella, samt hur sexuella definitioner och heteronormativa köns- och genusidentiteter ifrågasätts (Rosenberg 2002, s. 63). Queerperspektivet visar hur mångtydigt och svårgreppbar sexualitet är samt att det finns många sätt att tolka och förstå sexualitet (Ambjörnsson 2016, s. 33). Det kan bland annat förstås som identitet, handlingar och begär, men den kan också analyseras som ett normsystem, vilket innebär att juridiska regelverk avgör vad som är legitimt och inte (Ambjörnsson 2016, s. 34).

4.1.1 Heteronormativitet

Queerteorin intresserar sig för normer om sexualitet, främst kring den normerande heterosexualiteten som blivit det åtråvärda och naturliga sättet att leva på (Ambjörnsson 2016, s. 47). Normer är i praktiken sociala regelsystem som talar för det ideala i omgivningen; sociala regler som inte synliggörs förrän någon/något bryter mot de (Rosenberg 2002, s. 101). För att förklara hur normaliteten av heterosexualitet blivit skapt och hur den upprätthålls används begreppet *heteronormativitet* (ibid.). Som en central teoretisk ansats inom queerteori utgår heteronormativitet från antagandet av att heterosexualitet är det naturliga. Det som inte passar in och är avvikande anses därmed fel (Rosenberg 2002, ss. 100 & 102). Heteronormativitet utgörs av två bärande principer som handlar om *exkludering* där avvikelser utesluts och om *inkludering* vilket innebär att avvikelser ointetgörs för att anpassas till normen (Rosenberg 2002, s. 102; Berg & Wickman 2010, s. 35). Vidare menar Ambjörnsson (2016, s. 55) att den rådande synen på sexualitet är att en person som lever med någon av motsatt kön anses finare och bättre; en syn som präglats genom historien. Det här återspeglas i Rubins sexuella värdehierarki mellan olika sexualiteter i vilket den monogama och reproduktiva heterosexualiteten förblir den överordnade (Rosenberg 2002, s. 91; Mattsson 2016, s. 69). Heteronormativitet upprätthålls således av en hierarki men även genom tystnad och okunskap där det avvikande görs till en stereotyp (a.a. ss 63–64). Tonvikten i queerperspektivet är att kunna problematisera heteronormativitet och förstå hur den är konstruerad utifrån föreställningar, generella värdekonstellationer och stereotyper (Karkulehto 2012, ss. 34–35).

Stereotypisering innebär att enkla, lättförståeliga och erkända egenskaper tillskrivs en person eller grupp. Dessa egenskaper blir representativa och individer reduceras till det de förutsätts vara (Mattsson 2016, ss. 45–46). Problemet är att stereotyper används som ett verktyg för att skapa skillnader mellan det normala och avvikelserna, i vilket det normala upplevs universellt, nyanserat och självklart i jämförelse med det avvikande som istället betraktas vara förutsägbart och fast (Ambjörnsson 2016, s. 66). Eftersom det avvikande i avseende till sexualitet, inte accepteras i samma utsträckning som heterosexualitet, möts hbtq+ -personer av ett större motstånd och ifrågasättande kring sina relationer (Mattsson 2016, s. 68). Samtidigt, i samband med en större synlighet för hbtq+ ökar också förväntningen av att vid alla tillfällen vara öppen och stolt över sin avvikande sexualitet och könsidentitet, speciellt i ett “demokratiskt” och “tolerant” samhälle

(Ambjörnsson 2016, s. 63). Att “komma ut” är däremot inte något som görs en gång för alla, utan det kräver ett ständigt tydliggörande i flera sammanhang. En konsekvens av den heterosexuella normen är att de som befinner sig utanför antingen behöver tystas eller tydligt överdriva för att synliggöras (Mattsson 2016, s. 68).

Kultur och nationalitet kan också kopplas in i hur sexualitet har definierats genom åren. De idéer om hudfärg, ras och etnicitet länkas oftast ihop med de föreställningar som finns kring sexualitet (Ambjörnsson 2016, s. 68). Inom en kolonial diskurs förstärks och legitimeras hierarkier genom föreställningar om att en del länder eller kulturer betraktas vara längre fram i sin utveckling än andra (Berg & Wickman 2010, s. 66). Queerteoretikern Jasbir Puar använder sig av begreppet *homonationalism* för att beskriva idén om att jämställdhet och tolerans gentemot andra former av sexualitet är värden som enbart tillämpas i och är exklusiva till de västerländska delarna av världen (Ambjörnsson 2016, s. 68). Länder bortanför väst räknas därav per definition som ojämsställda och homofobiska, likaså de individer som migrerar från dessa länder (ibid.). Den dominerande angloamerikanska modellen av hbtq+ identiteten och dess frigörelse har haft störst spridning i världen och har på många håll undanträngt andra länders lokala kulturers sätt att förstå och praktisera sexualitet på. I vissa fall har modellen existerat sida vid sida av det egna landets kultur. Oavsett blir hbtq+ identiteten oftast omformad och översatt till den lokala kulturen (Berg & Wickman 2010, s. 79).

4.1.2 Intersektionalitet

Vid tillämpning av queerteori är det också av relevans att titta på ett intersektionalistiskt perspektiv som Ambjörnsson (2016, s. 177) menar ligger nära till hands. Intersektionalitet är ett begrepp som benämner samspelet mellan diskriminering och marginalisering med utgångspunkt i en hierarkisk ordning bestående av framförallt kategorierna klass, genus, etnicitet och sexualitet (Berg & Wickman 2010, s. 65). Enligt hierarkin är det den vita, heterosexuella medelklass-mannen som utgör den överordnade normen (Mattsson 2016, s. 88). Vår världsbild kan i stora drag sägas vara skapad utifrån den överordnade gruppens tolkningsram och har till största del gynnat dennes intressen (a.a. s. 39). Diskussionen om intersektionalitet är viktig inom queerteorin eftersom uppmärksamhet riktas mot den mångfald som råder inom hbtq+ rörelsen. En individ definieras inte enbart utifrån sin sexualitet, utan även andra egenskaper eller grupptillhörigheter påverkar identitetsskapandet (Berg & Wickman 2010, s. 66). Exempelvis kan en hbtq+ -person vara en

kvinnor, utländska, tillhör arbetarklassen samt har funktionsvariationer. På så vis kan det sexuella förtrycket ta sig i uttryck på olika sätt (Ambjörnsson 2016, s. 177). Det sistnämnda blir intressant då många lesbiska kvinnor under en längre tid känt sig marginaliserade inom gayrörelsen, som traditionellt sett alltid varit inriktat på män (a.a. s. 22).

Sexualitet som maktordning där vissa sexualiteter underordnas, går tydligt att se i vilken form av sexuell relation en person lever i och hur detta påverkar livssituationen och möjligheterna i samhället. Det tydligaste och mest extrema tecknet på maktordning inom sexualitet är de hatbrott som hbtq+ -personer utsätts för. Även den heterosexuella tvåsamhetsrelationen har en hög maktposition i samhället (Mattsson 2016, s. 68). Sexualitetsherarkier visar på en exkludering som uttrycks i att avvikelser från normen utesluts och att en vi-de-relation upprätthålls (Berg & Wickman 2010, s. 35). Men även ett inkluderande kan skapas genom att avvikelser anpassas till normen och därmed omintetgörs (ibid.). Exempelvis att homosexuella par som lever ett konventionellt familjeliv blir mer accepterade i samhället då det efterliknar ett heterosexuellt förhållande (Berg & Wickman 2010, s. 85).

Det intersektionalistiska perspektivet menar att identitet skapas genom kulturella representationer och stereotyper samt genom att vi speglar oss i människor vi möter (Mattsson 2016, s. 90). I samband med att en individ sätts i relation till andra, där likheter respektive skillnader jämförs, skapas en gräns mellan ett "vi och de andra" (a.a. s. 88). Att västvärlden haft makten till att genom sin kunskap definiera resten av världen har präglat de föreställningar om olikheter mellan människor (a.a. s. 91), där en uppdelning mellan väst och öst bildats. Gränsen emellan har länge syftat till att skapa och vidmakthålla en kolonial ordning, i vilket det västerländska varit överordnat och framställt som modernt, upplyst och framåttänkande medan övriga målats som bakåtsträvande, omoderna och ociviliserade (Ambjörnsson 2016, s. 38).

5. METOD

Genom en kvalitativ analys har vi granskat domstolsbeslut i asylärenden baserade på hbtq+ skäl. För att uppnå syftet med studien har en kvalitativ ansats lämpat sig, då tonvikten ligger i att skapa en djupgående förståelse för individers tolkningar av situationer, fenomen samt beteenden. Den datainsamlingsmetod vi valt är dokumentstudier i form av domstolsbeslut. Vi har sammanlagt analyserat 15 domar och bedömningar från Migrationsverket och Migrationsdomstolar mellan årtalen 2016 - 2019. Därefter har insamlat material med hjälp av kodning struktureras utifrån relevanta teman för att urskilja mönster i resonemangen och motiveringar (Bryman, 2011 s. 416).

5.1 Metodval

En kvalitativ forskning blir lämplig för vårt syfte eftersom fokuset med vår undersökning ligger i att fördjupa oss i hur Migrationsverket och Migrationsdomstolar resonerar kring sexualiteter, könsuttryck samt förföljelse, snarare än att mäta som vid en kvantitativ studie (Bryman 2011, s.140). Kännetecknande för en kvalitativ metod är intresset av att undersöka fenomen som är abstrakta och svåra att greppa, till exempel känslor, tankar, beslutsfattande eller hur makt opererar. Målet med den insamlade data är inte att det mäts i mängd, frekvens, kvantitet och intensitet, utan handlar snarare om ett bekräftande av att data finns, hur de fungerar och i vilka sammanhang de uppstår (Ahrne & Svensson 2011, s. 12; Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 13). Fördelen är att den kvalitativa data som samlas in oftast är mer ordrik samt innehåller nyanserade och mångfasetterade skildringar av det studerade fenomenet (Lind 2014, s. 126). Dessvärre råder det svårigheter inom kvalitativ forskning med att säkerställa hur forskare gått tillväga i sin undersökning eller kommit fram till sina resultat. Dessutom finns det en risk att analys och resultat i kvalitativa studier blir alltför subjektiva då de främst baseras på forskarens tolkningar av empiri (Bryman 2011, ss. 368–370). Av den anledningen kan det vara i sin ordning att redogöra för det angreppssätt vi haft vid tolkandet av vår data.

Den vetenskapsteoretiska utgångspunkt vi förhållit oss till vid analys är hermeneutik, vilket är ett synsätt gjord för tolkningar och förståelser av texter (Bryman 2011, s. 507). Syftet med synsättet är att forskaren vid analyseringen ska försöka få fram textens innebörd utifrån samma perspektiv

som dess författare. Inom kvalitativ forskning fungerar synsättet som ett perspektiv på analysen av dokument uppbyggt utifrån två centrala teser: en betoning av författarens synpunkter och ett beaktande av den kontext i vilket texten produceras (a.a, ss. 507–508). Öberg (2011, s. 60) förklarar att hermeneutik kan betraktas som ett “återupplevande” av livet i form av berättelser, och att tolkning av berättelser i sin tur påverkar det mänskliga livet. Förhållande mellan livet och berättelsen kan beskrivas som en hermeneutisk cirkel, i vilket berättelsen grundas i en förförståelse av livet som vidare bidrar med en ny förståelse (ibid.). Hjerm, Lindgren och Nilsson (2014, s. 35) menar istället att metaforen av en spiral lämpar sig bättre än en cirkel för att beskriva processen, då målet är att röra sig framåt mot mer utvecklande tolkningar snarare än att cirkulera utan framsteg. Metaforerna syftar till att visa hur en växelvis process mellan redan existerande kunskap och nya observationer leder till framväxten av tolkningar (a.a. s. 34). Med hjälp av ett queerperspektiv har vi utifrån materialet kunnat urskilja nya tolkningar samt fördjupa våra redan existerande kunskaper kring de faktiska och underliggande existentiella faktorer vi annars inte hade lagt märke till. Vid tolkning av text har även hänsyn tagits till den kontext i vilket författarna, eller i vårt fall de talande; asylsökande, migrationshandläggare samt domstolar, framfört sina ståndpunkter. Exempelvis att migrationshandläggare har som myndighetsutövare skyldighet att följa lagar och riktlinjer, vilket ibland kan minska deras handlingsutrymme. Eller att den asylsökande på grund av sin kulturella och etniska bakgrund har ett annat sätt att förhålla sig till och tala om sin sexualitet eller könsidentitet. Användningen av hermeneutik ger stöd och vägledning till den kvalitativa metoden, så att insamlingen av data samt analysen blir på ett vetenskapligt sätt (Ahrne & Svensson 2011, s. 15).

Vår första tanke var att intervjua migrationshandläggare, men på grund av begränsad tid samt brist på återkoppling från respondenter fick vi tänka om i vårt val av datainsamling. Att använda oss av asylsökande hbtq+ -personer som respondenter var inte ett alternativ på grund av ämnets känsliga art. Vi kom istället fram till att en dokumentstudie lämpar sig bättre som datainsamlingsmetod för vårt forskningsområde och undersökning.

5.2 Dokumentstudie

Dokumentstudie är en form av datainsamlingsmetod som innebär att data består av ord och/eller bilder som redan är befintliga innan det blir en del av studien ifråga (Justesen & Mik - Meyer 2011, s. 104). Med det följer inte automatiskt att innehållet av sådan data är av ett neutralt eller objektiva slag (ibid.). Det finns olika typer av dokumentstudier och sätt att studera texter på, varav den vi utgått från fokuserar på dokumentets innehåll snarare än dess produktion eller konsumtion (Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 107). En central aspekt av dokumentstudier är det som kallas för intertextualitet som hänvisar till förekomsten av referenser i den text som granskas. Analysen består således av kopplingar till ett nätverk av dokument och inte enbart av ett textmaterial isolerat från andra källor (ibid.). I vårt fall består vår data av domstolsbeslut som i sin tur innehåller referenser till lagrum, propositioner, handböcker, rapporter med fler vid inhämtning av landinformation och som underlag till beslutsfattande. Det som fallit bort vid valet av att göra en dokumentstudie är möjligheten att ställa följdfrågor till "författarna" av texterna, vilket inneburit att vi inte kunnat styra eller fördjupa materialet samt att delar av materialet inte varit relevant för slutresultatet. Samtidigt är det en fördel då dokumenten producerats och existerar utan påverkan av våra värderingar och uppfattningar (Bryman 2011, s. 489; Lind 2014, s. 128). Innehållet i materialet blir därmed mer representativt av verkligheten.

5.3 Urval

Då vårt syfte är att undersöka hur beslutfattare resonerar kring sexualiteter, könsidentitet samt förföljelse i asylärenden, har ett målstyrt urval lämpat sig, där dokument som är direkt relaterade till syfte och frågeställningar valts ut (Bryman 2011, s. 350). Det innebär ett urval som är inriktat och avgränsat till att gälla domar med personer som söker asyl baserat på hbtq+ skäl mellan åren 2016–2019. Valet av att begränsa tidsspannet mellan år 2016 till 2019 är för att avgränsa oss till sådant material som är nära i tid och så aktuellt som möjligt. Att det efter flyktingvågen 2015 skedde åtstramningar i asyllagen har också legat till grund vid beslutet av en tidsperiod med utgångspunkt från 2016. Anledningen är att grunderna för bedömningarna innan flyktingvågen kan skilja sig åt från de som blev aktuella därefter.

Inhämtning av empiri är innehåll från två offentliga rättsfalls databaser, Karnov och Lifos. Den första sökvägen som användes var Lifos, som är Migrationsverkets egna rätts- och landinformation

system, där ord som “asyl” och “hbtq” gav 194 träffar. Av dessa var det tre som var domar från Migrationsöverdomstolen, varav endast en dom publicerades år 2016. Därefter testade vi rättsfalls databasen Zeteo för att hitta ytterligare domar men fick samma resultat, varpå vi gjorde ett försök att beställa domar via förvaltningsdomstolar i Sverige. Problemet var däremot att det krävdes rättsfallsnummer för att kunna göra en beställning på den dom som önskades. Istället blev vi rekommenderade att antingen besöka domstolens arkiv i Malmö och leta bland domar eller fortsätta söka i rättsfalls databaser. Eftersom det förstnämnda skulle innefatta ett mödosamt arbete då samtliga domar från Migrationsdomstolarna inte är uppdelade utan sorterade i en och samma serie, valde vi att istället testa databasen Karnov.

På Karnovs hemsida under tidsintervallet 2016–2019 fann vi ett resultat på 1 662 domar. Eftersom domarna var indelade under respektive år de publicerades och inte efter asylskäl till ansökan då detta inte registreras hos Migrationsverket, fick vi ladda ner och öppna upp varje dokument var för sig. Genom användandet av sökorden “*sexuell*”, “*homo*”, “*lesbisk*” och “*trans*” i dokumenten kunde vi urskilja de domar om asyl som baserades på hbtq+ skäl. Sammanlagt hittade vi 26 domar som uppfyllde våra kriterier för urvalet. Utifrån dessa valde vi ut 15 domar att använda som underlag till vår empiri. Valet baserades på att de dels innehöll längre och utförligare bedömningar men också för att vi vid 15 domar uppnådde en teoretisk mättnad. Mättnaden kännetecknades av att bedömningarna eller mönstret i bedömningen var återkommande utan att bidra med ny kunskap eller information (Eriksson - Zetterquist & Ahrne 2011, s. 44).

5.3.1 Redogörelse för domar

Urvalet för vår studie består av 15 domar. Alla domar förutom en grundar sig i en ansökan om permanent uppehållstillstånd för skyddsskäl under återopande av förföljelse på grund av sexuell läggning. I den resterande domen är det återopande av könsidentitet som utgör skyddsskälet och ligger till grund för ansökan. Denna dom är också den enda som prövas i Migrationsöverdomstolen och beslutas i en omprövning hos Migrationsdomstolen. Alla domar har till en början fått avslag från Migrationsverket men sedan överklagats och prövats i Migrationsdomstolen. Övriga 14 domar som endast prövats i Migrationsdomstolen resulterade i ett beviljande av uppehållstillstånd. Den klagande parten i domarna består av 13 män varav tre är minderåriga, en trans och en kvinna. Alla uppger sig vara homosexuella förutom en man som anger sig har en bisexuell läggning.

Att vår empiri består av domar som beslutas till den klagandes fördel hos Migrationsdomstolar är av ren slump och inte ett val vi gjorde medvetet vid urvalsprocessen. Det här kan betraktas som en brist i undersökningen eftersom vi inte vet om avslag hos Migrationsverket beror på andra anledningar. Det kan röra sig om tidsbrist, överbelastning, saknad utbildning eller ett begränsat handlingsutrymme hos migrationshandläggare. Dessutom har vi inte fördjupat eller fokuserat på hur bedömningsprocessen exakt ser ut för handläggare, vilket annars vid ett beaktande hade kunnat lyfta fram Migrationsverkets perspektiv i analysen. Det här kan förklara varför det i domarna riktas mycket kritik mot Migrationsverket från Migrationsdomstolen och att de bedömningar vi problematiserar mest i analysen tillhör Migrationsverket.

5.4 Analysens genomförande

Den analysmetod som använts har den internationella benämningen “the constant comparative method” och beskrivs som en renodlad och simplificerad variant av strategier inom kvalitativ analys (Hjerm, Lindgren & Nilsson 2014, ss. 32–33). Metoden kan delas in i tre olika nivåer; kodning, tematisering och summering av data. Förklaringen till varför indelningen kallas för nivåer och inte steg är för att processen sker kontinuerligt, växelvis och i många avseenden parallellt (a.a. s. 34).

5.4.1 Kodning

Kodningsprocessen inleddes med att den insamlade empirin lästes igenom utan någon notering (Bryman 2011, s. 525), framförallt för att bekanta oss med innehållet då vi inte producerat rådatan. Genom en kodning på bredden lästes materialet för att få en första känsla av hur materialet såg ut och hur det kunde relateras till analysens utformning, för att sedan vid nästa genomgång ägna oss åt en mer detaljerad kodning av kategorier (Hjerm, Lindgren & Nilsson 2014, s. 55). Vid det här stadiet identifierades kategorier, det vill säga sådana mönster, uttryck och inslag i materialet som med relevans till forskningssyfte betraktades betydelsefull, där viktiga iakttagelser noterades i marginalen som provisoriska koder (Hjerm, Lindgren & Nilsson 2014, ss. 46 & 38; Bryman 2011, s. 525). Efter att vi läst materialet noggrant kunde vi identifiera koder som gick att relatera till såväl teori och tidigare forskning som våra frågeställningar. Under processen omarbetades och utökades kategorier och koder för att bidra med ett alltmer omfattande och stabilt underlag till analysens fortsättning (Hjerm, Lindgren & Nilsson, 2014, s. 48).

5.4.2 Tematisering

Utifrån koderna diskuterades vilka mönster som kunde urskiljas för att få fram centrala teman att inrikta på och eventuella underkategorier (Hjerm, Lindgren & Nilsson, 2014, s. 63). Dessa koder omformulerades och sammanställdes på en whiteboard för att utifrån möjliga liknelser och skillnader sorteras i olika grupperingar under respektive tema samt relevanta underkategorier. Det här i syfte till att fokusera materialet ytterligare. Vid val av teman var det viktigt att de var relaterade till varandra, till studiens syfte och att det förekom frekvent i materialet (a.a. ss. 66–67). Användandet av tabeller bidrog till att bättre kunna sammanställa, sortera och förtydliga det övergripiga empiriska innehållet. Slutligen såg tabellen ut så här:

Tabell 1. Översikt av kodningsschema

Tema	Underkategorier	Kod
Trovärdig sexuell läggning och könsidentitet	Asylberättelse	<ul style="list-style-type: none"> * Insikt * Sexuella livsstilar * Känslor kring sexualitet och kön * Känslor kring normavvikelser * Assimilering i Sverige
	Annan bevisföring	<ul style="list-style-type: none"> * Partner som vittnar * Media * Intyg
Hotbild och förföljelse i hemlandet	Asylberättelse	<ul style="list-style-type: none"> * Våld och hot * Familjens värderingar * Samhällets/myndigheters attityd * Förtroende till myndigheter
	Landinformation	<ul style="list-style-type: none"> * Landets lagar och regler * Klimatet * Myndighetsskydd
Motstridiga uppgifter	Asylberättelse	<ul style="list-style-type: none"> * Okunskap och missförtroende * Kulturskillnader * Språkbarriär * Sena uppgifter
	Beslutsfattare	<ul style="list-style-type: none"> * Kommunikationsbrist * Stereotyper och förväntningar * Ny information

Som ett sista steg i denna process gick vi igenom materialet ännu en gång för att testa koderna och undersöka om det fanns ytterligare innehåll som passade in. Varje tema fick varsin färg (se tabell 1) där relevanta ord, meningar och stycken markerades i den färg som temat de tillhörde, och koder

skrevs ut i marginalen. Färgkodningen underlättade sedan skrivprocessen av analysen, då det var lättare att hitta i materialet.

5.4.3 Summering

I sista nivån av analysprocessen gjordes en summering av kodat material, i vilket slutsatser arbetades fram för att sedan formuleras skriftligen i en analys. Vid analys och summering är det viktigt att vara konkret, detaljerad, systematisk och åskådlig (Hjerm, Lindgren & Nilsson 2014, ss. 73–74). Att arbetet genomförs på ett systematiskt sätt är viktigt för att läsaren ska kunna följa forskningsarbetet och själv kunna ta ställning till studiens trovärdighet (Lind 2014, s. 135). Därför var det också viktigt att skriva på ett tydligt och lättförståeligt sätt, så att det enkelt går att följa. Vid utformning av vår analys lämpade sig våra teman som rubriker där de mest centrala koderna kunde betas av under respektive rubrik och kopplingar kunde dras till teori. Det här för att skapa en dialog mellan empiri och teori, vilket är en förutsättning för en väl genomförd analys (Hjerm, Lindgren & Nilsson 2014, ss. 39–40).

5.5 Tillförlitlighet och Äkthet

Vid användandet av en kvalitativ forskningsmetod kan det vara svårt att göra en direkt tillämpning av begreppen reliabilitet och validitet. Anledningen är för att kriterierna förutsätter att det är möjligt att uppnå en enda och absolut beskrivning av den sociala verkligheten (Bryman 2011, s. 354). Snarare ligger tonvikten i en kvalitativ analys i dess känslighet för kontextfaktorer och mångfald, och inte i standardisering och upprepning (Hjelm, Lindgren & Nilsson 2014, s. 82). Istället har forskarna Guba och Lincoln föreslagit begreppen tillförlitlighet och äkthet för att bättre bedöma och säkerställa kvaliteten i en kvalitativ forskning (Bryman 2011, ss. 352–354). Inom tillförlitlighet finns det delkriterier, varav ett av dessa handlar om möjligheten att kunna styrka och konfirmera undersökningen. Det innebär att forskaren är medveten om att en fullständig objektivitet i samhällelig forskning inte går att uppnå, samt att man inte låter personliga värderingar påverka utförandet och slutsatserna (Bryman 2011, s. 355). Det faktum att vi är två författare är fördelaktigt då vi kan bidra med ett bredare perspektiv till undersökningen samt genom diskussion, dialog och konstant utbyte med varandra synliggöra och ifrågasätta den andres värderingar. Det bidrar också till fler tolkningar av materialets innehåll.

Ett annat delkriterium av tillförlitlighet är trovärdighet och motsvarar den interna validiteten som betraktas vara en styrka för kvalitativ undersökning (Bryman 2011, ss. 352 & 354). Den sociala verkligheten kan skildras och beskrivas på flera olika sätt, men det är trovärdigheten i forskarnas beskrivning av sina resultat som avgör om de anses rimliga och acceptabla för läsaren (Bryman 2011, s. 354). En förutsättning för trovärdig tolkning av resultat är att hela arbetsprocessen är transparent och utförs i enlighet med de regler som finns (Öberg 2011, s. 69; Bryman 2011, ss. 354–355). För att uppnå en transparens har vi på ett utförligt och ärligt sätt beskrivit processens gång vad gäller urval, problemformulering, kodning samt analys av data och så vidare, genom att bland annat belysa de motgångar vi upplevt och synliggöra de brister som råder i vår studie. Med tanke på att deltagarna inte kunnat ge samtycke till att medverka i undersökningen har valet av citat gjorts med ett etiskt hänsynstagande. Det innebär att vi endast valt representativa citat och undviktt sådant som är av känslig art för att till vår bästa förmåga kunna värna om deltagarnas integritet.

Valet av att inkorporera citat från domarna i analysen ger även läsaren möjligheten att själv tolka innehållet, vilka antingen kan överensstämja med eller skilja sig från våra. Dessutom har vi varit noggranna i våra val av citat för att välja de som mest illustrerar ståndpunkterna och synsätten i bedömningarna. I samband med det här har hänsyn tagits till Gubas och Lincolns andra begrepp av kvalitetsbedömning i kvalitativ analys som behandlar äkthet (Bryman 2011, s.357). Hjerm, Lindgren och Nilsson (2014, s. 83) förklarar att det är viktigt att vara noga och konsekvent i sin begreppsanvändning för att öka kvaliteten. Det här tolkar vi på två olika sätt, det ena är att vi är försiktiga med att inte använda oss av laddade ordval och uttryck när vi analyserar materialet. Det andra är att vi redogjort för våra definitioner kring de begrepp vi konsekvent använder i studien exempelvis "hbtq+", men också genom att vi använder samma begrepp som deltagarna i vår empiri.

5.6 Arbetsfördelning

Vi har till största del arbetat ihop vid genomförandet av undersökningens alla faser. Tillsammans har vi samlat in material till tidigare forskning, teori och empiri, bearbetat analysen samt skrivit de olika delarna av studien. Ett undantag var vid kodning av empiri, då vi fördelade antalet domar lika mellan oss och kodade hälften var för sig, för att sedan skifta det kodade materialet med den

andre för ytterligare kodning. Inledningsvis fördelade vi också det skriftliga arbetet kring teori och bakgrund, men valde till slut att skriva de sista delarna i avsnitten tillsammans. Användandet av Google Docs har underlättat skrivprocessen, då båda haft tillgång till texten samtidigt och därav kunnat skriva, redigera samt följa arbetet ihop utefter det vi diskuterat.

6. ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Vid insamling och hantering av empiri till studien finns det ett antal etiska principer som rekommenderas att följa för att säkerställa deltagarnas anonymitet och skydda deras integritet (Bryman 2011, ss. 126 & 131). Övergripande gäller det principer om information, samtycke, konfidentialitet och forskningsinriktat nyttjande av material (ibid.). Då vår analys är baserad på offentliga handlingar hämtad från två rättsfalls databaser; Lifos och Karnov, har vi inte kunnat informera deltagarna om undersökningens syfte samt om deras medverkan i studien. Det innebär också att vi inte heller fått samtycke eller tillstånd av att använda oss av de uppgifter och berättelser som framgår i dokumenten. Risken finns att individer lämnat ifrån sig specifika eller privata uppgifter under förhandlingen som de annars inte berättat vid kännedom om att det skulle komma att användas i forskningssyfte (a.a. s. 137). För att uppfylla kravet om konfidentialitet och värna om deltagarnas anonymitet har vi precis som Kalman och Lövgren (2012, s. 14) skriver, varit noggranna i vår hantering, förvaring och presentation av insamlade data. De flesta domar var redan sekretessbelagda vid inhämtningen, vilket innebär att inga namn eller personuppgifter varit angivna. Det var enbart i fyra domar som sådan information framgick, vilket vi valt att stryka över med en svart överstrykningspenna. Vidare har vi inte använt oss av sådan information i vår analys som kan avslöja deltagarnas identitet förutom att deras kön framgår. Eftersom materialet endast används för undersökningens ändamål har den sista principen om nyttjandekravet uppfyllts (ibid.).

Forskarna Pace och Livingston argumenterar att offentlig information endast kan användas om den är lättillgänglig, inte är av känslig natur samt om hemsidorna förbjuder användning av materialet eller kräver lösenord (Bryman 2011, s. 142; Hjerm, Lindgren & Nilsson 2016, s. 32). I vår studie har det använda materialet varit öppet och tillgängligt för allmänheten. Det förekom inte heller regler eller information på hemsidorna om hur materialet får nyttjas. Vad som räknas till känsligt material varierar då det är individuellt och svårt att fastställa (Bryman 2011, s. 142). När det förekommer information som kan betraktas personligt, som i vår studie, är det viktigt att det behandlas med försiktighet och respekt samt att vi har en klar tanke om hur vi ska förhålla oss till vissa aspekter i undersökningen (Hjerm, Lindgren & Nilsson 2016, s. 32).

7. ANALYS

I följande avsnitt kommer vi presentera vår analys av domarna. En genomgående och övergripande aspekt i analysen är trovärdighet och tillförlitlighet, då det ligger till grund för besluten i domarna. Analysen är indelad i tre följande huvudteman; Trovärdig sexuell läggning eller könsidentitet, Hotbild och förföljelse i hemlandet samt Motstridiga uppgifter. Under varje tema finns det koppling till teori, tidigare forskning och citat från domarna. Genom en kvalitativ analys av domstolsbesluten vill vi få en djupare förståelse för hur beslutsfattarna resonerar kring sexuell läggning, könsidentitet och förföljelse inom respektive hemland i asylbedömningar av hbtq+ - personer.

7.1 Trovärdig sexuell läggning eller könsidentitet

Migrationsverket har nu särskilt prövat trovärdigheten och tillförlitligheten i dina uppgifter avseende åberopade HBTQ-skäl och gjort bedömningen att du inte gjort sannolik att du har en homosexuell läggning eller att du ska ha tillskrivits en sådan läggning.

Så lyder ordalagen i många av de analyserade domar när kriterierna för sexuell läggning enligt Migrationsverket inte anses vara uppfyllda. Tyngden i bedömningen av att fastställa klagandes sexuella läggning ligger i trovärdigheten och tillförlitligheten, vilket i detta sammanhang innebär att berättelsen ska vara sammanhängande, detaljerad och inte strider mot allmänt kända fakta om hemlandet. Som tidigare forskning redan bekräftat är sexuell läggning svårt att bevisa och utifrån ett queerperspektiv finns det många möjliga sätt att tolka sexuell läggning på, då det skiljer sig från individ till individ (Ambjörnsson 2016, s. 33).

Teorin om att sexualitet är varierat, flytande, och kan ta sig uttryck på olika sätt framgår i de klagandes berättelser (jmf Mattsson 2016, s. 66). En del uppger att de enbart har haft kortvariga men många sexuella kontakter med personer av samma kön medan andra har ingått i längre känslomässiga relationer. Många av klagandens beskrivningar av tidiga sexuella erfarenheter har

börjat i barndomen där de tillsammans med en samkönad vän experimenterat sexuellt med varandra som sedan utvecklats till ömsesidiga känslomässiga relationer. För att styrka sin sexuella identitet ska den klagande enligt Migrationsverket och domstolen kunna redogöra för hur hen kom till insikt om sin sexuella läggning, sina känslor relaterad till sin läggning samt hur denna påverkar hens liv. I en dom när den asylsökande får frågan om första gången han tyckte om någon mer än en kompis och hur detta kändes i kroppen, citerar Migrationsverket den klagandes svar:

[...] du var runt sju år gammal och att du kände dig varm i kroppen och att du började svettas och det var mer intressant med mäns könsorgan.

Varpå Migrationsverket gjorde bedömningen att personen lade för mycket fokus kring sexuella preferenser och inte förmått sig uttrycka vad hen kände och tyckte om själva situationen. I en annan dom ifrågasätts den klagande för att uppgett mer än ett tillfälle där hen kom till insikt om sin sexuella läggning, trots att det var på uppmaning av Migrationsverket att redogöra för flera tillfällen då hen upplevt liknande tankar och reflektioner om sin homosexualitet. Något Migrationsverket motiverade som en brist i trovärdigheten och menade att uppgifterna var osammanhängande. Tas det hänsyn till vad Hanner (2017, s. 85) beskriver finns det stora variationer i hur en hbtq+ person går från aning till insikt om sin sexuella läggning. Växer en person upp i en otrygg och homofobisk miljö är resan till självförverkligande betydligt svårare än för någon som haft stöd och acceptans längs vägen (ibid.). Under förhandlingen motsatte sig domstolen Migrationsverkets argument och hänvisade till den partssakkunniges uttalande om att processen med att komma till insikt kring sin sexualitet och hur det hanteras känslomässigt är högst individuellt. Migrationsverket kritiserades också för att lagt ett alltför stort fokus på när klagande kom till insikt om sin sexuella läggning och hur hen reflekterade kring sin sexualitet. Med det här i beaktning och trots ett instämmande om motstridiga uppgifter, argumenterade domstolen för att den klagandes bristande förmåga att reflektera kring sin sexualitet är ett rimligt resultat av att växt upp i ett land där homosexuella handlingar är kriminaliserade. Detta resonemang ligger i linje med vad Mattsson (2016, s. 71) skriver kring hur heterosexualitetens överordning och den bristande synlighet av andra sexualiteter på gatan eller media begränsar individers förmåga att tolka sin egna sexualitet, vilket i sin tur leder till att sexuell läggning utesluts i identitetsskapandet.

När den klagande enligt Migrationsverket "brustit" i sin förmåga att prata om sina känslor kring sin sexualitet, har Migrationsverket bedömt den sexuella läggningen mindre trovärdig, utan att sett till andra omständigheter. I en dom förklarar en klagande att svårigheter med att prata om sina känslor idag beror på att hen aldrig kunnat tala öppet om sin sexuella läggning under uppväxten. Svårigheter med att acceptera och öppna upp sig om sin sexualitet kan också förklaras med att den asylsökande lider av en internaliserad homofobi. Ett tillstånd som uppstått till följd av att blivit stigmatiserad och diskriminerad under uppväxten och tar sig uttryck i känslor av skam och hat inför sig själv (Kerosuo & Nilsson Lööv 2017, s. 179; jmf. Rosenberg 2002, s. 103).

Samhället i Marocko är mycket homofobiskt och han har, för att inte bli utstött, tvingats att förneka sin sexuella läggning [...] han vågade öppna upp sig för sin gode man, som tillsammans med den psykolog som han gick till var den som hjälpte honom att komma ut som homosexuell.

Såväl att klagande beskrivit sina svårigheter av att acceptera sin sexuella läggning finns det de som inte ifrågasatt eller reflekterat särskilt mycket kring den. Snarare uppgett att det upplevts normalt. Något som lett till misstänkliggörande hos Migrationsverket:

Vid frågan om vad dina tankar var när du kom till insikt om att du var homosexuell svarade du endast att det var normalt för dig och att det inte var något speciellt då du tyckte om det. Detta trots att du även uppgett att homosexualitet är förbjuden enligt islam och att man riskerar att dödas som homosexuell i ditt hemland.

Ett försök av att snarare utgå från den asylsökandes känslor och erfarenheter av stigma, skam och att vara annorlunda än från frågor om sexuell praktik vid bedömningen är i linje med UNHCR:s riktlinjer (Jansen 2013, s. 23). Det är en utgångspunkt många handläggare hos Migrationsverket använder sig av som utredningsmetod i de analyserade domar. Som det framgår i exemplet ovan och som tidigare forskning visar, uppstår det problem om den klagande inte uppvisar känslor av skam och att känna sig annorlunda i samband med sin avvikande sexualitet (Brunell 2017, s. 289). Det som händer är att de attityder som finns i den asylsökandes hemland förväxlas och förväntas

återspeglas i individens egna självupplevda känslor kring sin sexuella läggning. Något som kan tolkas som ett slags uttryck för *homonationalism*; där nationer och migranter från dessa nationer per automatik räknas som homofobiska till följd av den västerländska överordningen i frågor om hbtq+ (Ambjörnsson 2016, s. 68). I själva verket handlar det istället om att det för den enskilda är en naturlig känsla och därav upplevs normalt men betraktas skamligt hos individen som resultat av hemlandets normer och förtryck. En klagande yrkar på:

Samtidigt var det ju hans känslor, som det inte gick att göra något åt. Trots att det alltså var emot normen kändes det ändå bra; det var ju hans liv.

Eftersom den klagandes avvikande sexualitet är underordnad hierarkiskt så accepteras den inte i samma utsträckning, vilket gör att de också möts av ett större ifrågasättande kring sina relationer (Mattsson 2016, ss. 68–69). Många klaganden redogör för hur hemlandets diskriminering samt risken för hot och våld också inneburit svårigheter med att inleda samt upprätthålla relationer och kontakter till sina partners. De förhållandena och sättet i vilket de samkönade relationerna tog sig uttryck enligt klagandenas berättelser, har ifrågasatts av både Migrationsverket och domstol. I tre domar förklaras eller till och med avfärdas relationerna som en vänskapsrelation, genom motiveringen av att asylsökande inte utvecklat den känslomässiga aspekten när de beskrivit sina intima relationer. Det här utan att beslutfattarna beaktat att sexuella relationer tar sig uttryck på olika sätt, även inom andra sexualiteter. Sexuella relationer kan förekomma mellan vänner, flera personer samtidigt och behöver inte alltid involvera inslag av romantiska känslor. Eftersom detta inte uppfyller den heteronormativa tvåsamheten, eller befinner sig högt i den sexuella värdehierarkin ger det utslag för en bristande trovärdigheten och tillförlitligheten (jmf. Berg & Wickman 2010, s. 82; Rosenberg 2002, s. 91). Samtidigt är kravet på att individen ska kunna utveckla och fördjupa sina känslor kring en relation förståeligt utifrån beslutfattarnas perspektiv, då påståenden om sexuell praktik är svåra att bedöma när det enda beviset att tillgå är uttalanden. Eftersom frågor eller detaljer kring sexuella aktiviteter strider mot riktlinjer, blir det känslomässiga en central del i bedömningen istället, även i sådana fall där relationen enbart handlat om sex. I domen där klagande åberopar skyddsskäl baserad på sin bisexualitet uppger Migrationsverket att trovärdigheten minskat eftersom den klagande inte problematiserat hur det varit att leva i en heterosexuell relation och samtidigt känt dragning till motsatt kön. Det kan tolkas som att

Migrationsverket gör en bedömning om att det ska varit svårt för personen att ingå i en heterosexuell relation, utan att ta i beaktning att som bisexuell dras till båda könen. Enligt den klagande har problemet inte varit att han haft en relation med en kvinna utan snarare att han på grund av normerna i hemlandet inte kunnat vara öppen om sin relation med sin pojkvän. I två andra domar har Migrationsverket ställt sig frågande till klagandens närmanden mot kusiner utifrån en sexuell aspekt, där de i en av domarna uttrycker:

Migrationsverket finner det otroligt att klagande med anledning av att hon är homosexuell skulle känna en attraktion till andra kvinnor, särskilt till en kusin som hon ser som sin syster.

Till sitt försvar har klagande i förhandlingen hänvisat till den kultur samt de normer som finns i hemlandet och menar att det tvärtom är “mycket vanligt att till exempel kusiner gifter sig med varandra i Nigeria, särskilt inom edo-stammen som hon tillhör”. Det här visar på problematiken av att inte inta ett intersektionalistiskt perspektiv och se till klagandens kulturella bakgrund vid bedömningen. Då individens sexuella identitet uttrycks olika beroende på bland annat kulturell bakgrund (Jansen 2014, s. 21). Den kulturella aspekten spelar också in i hur den klagande måste anpassa, eller som Akin (2016, s.469) uttrycker det, översätta sin sexualitet efter de normer som finns i asyllandet för att öka chanserna av att få uppehållstillstånd. Normer som dels bygger på sexualitetshierarkier i vilket homosexuella behöver följa heteronormativa föreställningar om tvåsamhet för att bli inkluderad, samt att västerländska stereotyper av homosexuella ställer krav på öppenhet och partnerskap. Likt vad tidigare forskning presenterar framgår det i empirin att klagande använder intyg från bland annat kuratorer och läkare, medlemskap i RFSL samt medverkar i Pridefestival eller tidningar för att styrka sin öppenhet i Sverige som homosexuella. Något som kan förklaras utifrån stereotypa förväntningar av att vara stolt och öppen som hbtq+ - person i det “toleranta” Sverige (Ambjörnsson 2016, s. 63). Många klagande berättar också om sina nuvarande relationer i Sverige, där en del även haft en partner som vittnat under förhandlingen. I en dom ökade partners vittnesmål den klagandes chanser till uppehållstillstånd, domstolen resonerar följande:

Klagandens berättelse är i många delar vag och detaljfattig [...] Klagande har inte heller på ett djupare plan reflekterat över hur han själv känner för sin sexualitet [...] Migrationsdomstolen anser vidare att hans berättelse i den del som avser hans vilja att leva som öppet homosexuell är tydlig och vinner stöd av vittnesförhöret.

I en annan dom har den klagandes brist på sexuella relationer och aktivitet skadat trovärdigheten och lett till skiljaktigheter i domstolen, där den skiljaktiga rådmannen likt Migrationsverkets resonemang argumenterat:

Att klagande menar sig inte haft någon homosexuell relation under sin tid i Sverige och inte ens har [inte] sökt kontakt med andra homosexuella här, annat än via någon internetsida, trots att han nu har varit i landet under tre år, talar också emot hans uppgifter om att han är homosexuell.

Grunderna för de här bedömningarna kan förklaras i den heteronormativa tvåsamhetsrelationens höga maktposition i det svenska samhället där hbtq+ -personer förväntas efterlikna denna norm för att bli accepterade i Sverige (Mattsson 2016, s. 68; Berg & Wickman 2010, s. 85). Homosexuella förväntas vilja leva i ett parförhållande, vara aktivt sökande samt öppen med sin sexualitet. Om personen inte ingår i ett parförhållande ifrågasätts den sexuella läggningen, och i de fall personen ingår i ett förhållande ifrågasätts relationens äkthet och karaktär, vilket även framgår i domarna. Det kan tolkas som att framförallt Migrationsverket bedömt avvikande sexualiteter som något fast, förutsägbart och utan nyanser (jmf. Ambjörnsson 2016, s. 66). Likvåd queerperspektivet förespråkar visar analysen av domarna att sexualitet är mångtydigt och svår greppbar samt att det finns många sätt att tolka och förstå sexualitet.

7.2 Hotbild och förföljelse i hemlandet

Såväl som att asylsökande måste göra sin sexualitet sannolikhet måste de också göra troligt att det finns risk för förföljelse till följd av detta. Det betyder att de klagande ska redogöra för det våld och hot de utsatts för, samt den hotbild som förekommer i hemlandet. I domarna har det rört sig om både fysiskt och psykiskt våld från familj, men även från omgivning och myndigheter i form av diskriminering, trakasserier och övergrepp. Många klagande uppger också att de behövt fly

landet då de riskerar fängelsestraff eller utstått dödshot. I bedömningarna tar domstolarna och Migrationsverket hjälp av tillgänglig information om landet för att sedan sätta det i relation till och kontrollera trovärdigheten i den asylsökandes beskrivningar, något som enligt UNHCR:s riktlinjer (2013, s. 170) motsvarar en så kallad extern samstämmighet.

Migrationsdomstolen konstaterar att de uppgifter som klagande har lämnat om homosexuellas situation i hans hemland finner stöd av tillgänglig landinformation. Av landinformationen framgår bl.a. att den som utövar homosexuella handlingar kan dömas till långa fängelsestraff samt att homosexuella är en mycket utsatt grupp i civilsamhället.

I en dom argumenterar Migrationsverket för att den klagandes uppgifter om att det tidigare var problemfritt att leva som homosexuell i hemlandet, motstrider landinformationen. Wikström och Johansson (2013, s.93) uppger att ett sådant förhållningssätt bygger på en positivistisk förståelse och hänvisar till metaforen av en blåkopia som placeras över berättelsen för att se om den passar det landspecifika mönstret. Om den klagandes berättelse inte stämmer in med den övergripande landinformationen minskar det trovärdigheten. Ett land består av olika regioner där en del är mer utvecklade och moderna. Den klagande uttrycker trots allt att han träffat andra homosexuella på klubb och träffade sin partner via universitetet, vilket annars också kan tolkas som att han levit i en miljö där acceptansen för homosexuella är högre än i andra delar av landet. Att som beslutsfattare utgå från en positivistisk förståelse mellan landinformation och den klagandes utsaga kan resultera i ett *homonationalistiskt* synsätt, vilket i detta fall handlar om antaganden om att den homofobi som sägs råda i landet ska gälla generellt över hela landet.

Hur beslutfattarna tolkar och förhåller sig till landinformationen kan också inverka på utfallet i domen. Exempelvis när Migrationsverket i en dom argumenterade för avslag genom att bland annat antyda att situationen för homosexuella kommer att förbättras i landet då en ny president med demokratiska värden valts. Migrationsdomstolen kritiserade det här och menade att även om en ny president valts ut så har det ännu inte genomförts en lagändring som skulle göra situationen bättre för hbtq+ -personer. I en dom var det framläggning av ny landinformation från en rapport, som enligt domstolen stärkte den klagandes uppgifter av att blivit avstängd från skolan för att tittat

på en flicka i omklädningsrummet. Något Migrationsverket i första hand ställt sig frågande till i sin utredning. Domstolen menar att det i rapporten framgår att hbtq+ -personer stängs av från skolan. Det här visar på hur mycket och vilken typ av information som inhämtas från landet kan skilja sig åt och därmed påverka bedömningen. Vidare kan det också vara svårt att hitta relevant information om landet samt veta vilken typ av information man ska förhålla sig till. Dock får inte bristen på landinformation leda till en bedömning om att det inte förekommer förföljelse i landet (Migrationsverket 2015, s. 6). Eftersom landinformationen utgår till stor del utifrån hur situationen ser ut för homosexuella män blir sådan information inte relevant för lesbiska kvinnor, bisexuella eller transpersoner (ibid.). Kvinnors situation synliggörs mindre vilket gör att det är svårare för asylsökande lesbiska kvinnor att bli rättvist utredda i ett heteronormativt asylsystem. Således blir lesbiska kvinnor inte enbart diskriminerade utifrån sin "avvikande" sexualitet utan förtrycket beror också på deras könstillhörighet (jmf Ambjörnsson 2016, s. 177; jmf. Mattsson 2016, ss. 20–21).

Migrationsverket har bara i en av alla analyserande domar bedömt att den asylsökande gjort sin sexualitet sannolik i utredningen, men att det inte förelegat en hotbild i hemlandet. Eftersom det i Albanien inte är förbjudet eller olagligt att vara homosexuell behövde den asylsökande istället bevisa en individuell hotbild. Den asylsökande berättar att han utstått dödshot från sin fader och fadern skall skickat sitt kontaktnät över hela landet för att döda honom. Klagande uppger också att fadern har kontakter hos olika myndigheter och att han därmed inte vågar vända sig dit för hjälp. Migrationsverket påstår däremot att den klagandes uppgifter grundas i spekulationer och föreslår Tirana som ett lämpligt alternativ att flytta till, då där finns myndighetsskydd att tillgå.

Aktuell landinformation ger inte stöd för att det föreligger någon ovilja eller oförmåga från albanska myndigheter att skydda personer från övergrepp. Det finns inga indikationer om att polisen i Tirana inte skulle ta en anmälan från en hbt-person på allvar.

Samtidigt har Migrationsverket i en tidigare del av utredningen hänvisat till Migrationsverkets egna rapport som uppger att polisen i Albanien har ett dåligt bemötande mot och kan trakassera homosexuella. Migrationsverket har på ett sätt motsagt sig själva. Skillnader råder också mellan hur Migrationsverket och domstolen förhåller sig och resonerar kring samma landinformation. Att

Migrationsverket gjort den här bedömningen kan bero på att informationen om säkerheten i landet inte specifikt benämnt Tirana, medan domstolen menar att det av just den anledningen inte går att utesluta att det även förekommer där.

När den asylsökande i en dom uppgett uppgifter om att det förekommit misshandel från familjen till följd av sin homosexuella läggning, verkar det enligt Migrationsverket "anmärkningsvärt" att brodern i detta fall hjälpt den klagande fly. För Migrationsverket upplevs det här motstridigt:

Det är anmärkningsvärt att hans bror valt att hjälpa honom fly landet trots den övriga familjens inställning till klagandens sexuella läggning. Hans redogörelse brister i tillförlitlighet och framstår inte som självupplevd.

Migrationsverket litar inte på uppgifterna eftersom det talar emot den generella uppfattningar om att hela familjen ska vara homofobiskt och omgivningen i stort inte accepterar homosexuella. Samma tendens förekom också när den hjälpande parten i ett fall var präst som till en början haft ett negativt bemötande i samband med att den klagande avslöjat sin sexualitet. Det återkommer i domarna att klagande fått hjälp av en familjemedlem att fly landet trots att det förekommit en negativ syn på hbtq+ -personer inom familjen. Att Migrationsverket ställer sig frågande vid dessa uppgifter kan ha en förklaring i *homonationalism*. En analys av ifrågasättandet är att det finns en stereotypisk och nästan "svartvit" bild av att individer som inte är accepterande av hbtq+ -personer eller lever i en sådan kontext, därmed inte kan förmå sig vara hjälpande, även när den utsatta personen i fråga är av eget kött och blod. Följande citat visar på hur komplext det kan vara för en familjemedlem att klyvas mellan att finnas där för sitt syskon men samtidigt uppleva motstridiga känslor gentemot homosexualitet:

A:s bror har under den muntliga förhandlingen berättat om sin syn på homosexualitet och uppgett att han på grund av sin religiösa och kulturella bakgrund inte kan, och aldrig kommer att, acceptera A:s sexuella läggning. Av den anledningen hade han uppehåll i kontakten med A men återupptog kontakten på grund av A:s dåliga hälsotillstånd.

I de domarna asylsökande inte gjort sin sexuella läggning trovärdig har de enligt 4 kap 1§ UtlL (SFS 2005:716) inte uppfyllt kriterierna för flyktingstatus. De lagar och den diskriminering som råder i landet mot hbtq+ -personer anses därmed inte utgöra ett hot för klagande, då de inte betraktas tillhöra den här gruppen. Lämna den asylsökande uppgifter om att den utsätts för hot och våld inom familjen på grund av sin sexuella läggning, blir den istället rekommenderad att söka stöd hos myndigheter i hemlandet. Eftersom det i sådana fall rör sig om missförhållanden i hemmet och inte förföljelse. Som det framgår finns det många kriterier den asylsökande måste uppfylla för att få uppehållstillstånd. Jansen (2013, s 17) menar att det inte bara handlar om att bevisa sin sexuella läggning, utan också visa att man levt öppet i hemlandet och av den anledningen utsatts för förföljelse. Förföljelsen ska också vara av den grad att personen inte längre kan bo kvar i landet.

7.3 Motstridiga uppgifter

När trovärdigheten eller tillförlitligheten brister i klagandens berättelser har Migrationsverket i vissa avseenden hänvisat till att det rör sig om "motstridiga uppgifter". Något som föranlett en brist i trovärdigheten enligt Migrationsverkets utredningar av de analyserande domar har varit när den klagande inte åberopat sin sexuella läggning eller könsidentitet tidigt i processen. Istället har asylsökande i vissa fall kommit ut om sin sexualitet alldeles för sent i utredningsprocessen, vilket enligt Migrationsverket talat för motstridiga uppgifter kring den asylsökandes sexualitet. Speciellt när den klagande befunnit sig i Sverige under en lång tid och yrkat på att hen inte känt till Sveriges attityd mot hbtq+ -personer. Nästan som att handläggare i dessa fall tar för givet att eftersom individen numera lever i det "öppna" Sverige också ska accepterat sin sexualitet och förmå sig tala öppet om den (jmf. Ambjörnsson 2016, s. 63). Enligt den homosexuella dramaturgin rör det sig om att upptäcka sin egen sexualitet, våga komma ut och hitta gemenskap i gaykommunen. En process där tillgången till referensgrupper och en positiv självidentifikation blir viktig för den marginaliserade personen (Rosenberg 2002, ss. 52–53). Finns inte det här i omgivningen blir resan till självförverkligande svårare. Tas det hänsyn till de förklaringar klagande lämnat om varför de inte vågat vara öppna om sin sexuella läggning eller könsidentitet i Sverige, kan det bättre förstås varför det förekommit motstridiga uppgifter eller hur dessa uppgifter kan tolkats som sådana:

Han har inte kunnat tala om sin sexuella läggning under sin uppväxt, vilket förklara varför han fortfarande har svårt att tala om sina känslor [...] När han kom till Sverige

stötta han bara på andra araber och var då fortfarande rädd för att berätta om sin sexuella läggning.

Citatet ovan precis som det i många andra domar framkommit, överensstämmer med vad tidigare forskning framfört om asylsökandes oförmåga av att reflektera eller tala öppet om sin sexualitet (Jansen 2014, s. 28). Att öppet kunna berätta om sitt liv för sig själv och andra är en förutsättning för identitetsskapande. Återberättandet ser olika ut beroende på individens förflutna och hur hen ser på framtiden (Rosenberg 2002, s. 53). Det kan förklara varför många av de klagande inte kunnat framföra en tydlig och sammanhängande berättelse, då möjligheten att reflektera över sin sexualitet tidigare hämmats samt att framtiden är oviss. Dessutom behöver det inte heller betyda att en person som attraheras till personer av samma kön vill identifiera sig som homosexuell. Samtidigt som att vissa personer upplever identifiering som en välkomnande tillflyktsort finns de som upplever identifierandet begränsande och förtryckande (Rosenberg 2002, s. 53). Det sistnämnda kan vara troligt för någon som växt upp i en förtryckande miljö på grund av sin sexuella läggning.

Andra anledningar har varit att de asylsökande upplevt missförtroende till Migrationsverket och andra myndigheter, saknat kännedom om lagstiftningen i Sverige eller varit omedveten om den svenska öppenheten gentemot hbtq+. Att det råder okunnighet om hur situationen ser ut i Sverige bland asylsökande är vanligt förekommande i domarna, vilket kan tyda på att det finns brister i kommunikationen under utredningarna. Bristerna kan också vara ett resultat av språkbarriären mellan handläggaren och den asylsökande. Något som i vissa avseenden har gjort det svårt för den asylsökande att kommunicera sin sexuella läggning eller könsidentitet på ett fullständigt sätt. Det som Migrationsverket uppfattar vara motstridigheter och otydligheter kan beror på att ordens innebörd varierar mellan olika personer och kulturer samt utifrån hur orden ställs i relation till sammanhanget. Även tolkens uppfattning av ord eller hur de översätter har haft betydelse i utredningen, yrkar en klagande. I Akins (2016, s. 468) studie framkom det att asylsökande var missnöjda med tolkens förmåga att översätta korrekt för handläggaren, vilket ledde till att de istället använde sig av andra metoder för att bevisa sin sexualitet. Det visar hur ett beslut om asyl kan baseras på missförstånd som uppstått till följd av språkbarriärer och kulturskillnader. I en dom

ändrade Migrationsverket sin inställning efter det uppklarande som framkommit från den asylsökande under förhandlingen:

A har under förhandlingen gett en trovärdig förklaring till att ett missförstånd uppstod. Migrationsverket ändrar därför sin inställning. De övriga brister som påtalades i beslutet om avslag har också läkts vid den muntliga förhandlingen.

Det är även i samma dom som domstolen varit mest kritiska till Migrationsverkets bedömning. Exempelvis har domstolen anfört att orsaken bakom den asylsökandes underlåtande av att berätta om sin sexuella identitet inte tagits i beaktning av Migrationsverket, utan istället använts emot den klagande i sannolikhetsbedömningen. En anledning till att domstolen varit så kritisk och att migrationsverket ändrade inställning kan vara ett resultat av den uppmärksamhet ärendet fått via media. Lewis (2013 s. 176) förklarade att många lesbiska asylsökande har vänt sig till media som ett sätt att styrka sin sexualitet och öka chanserna för att få uppehållstillstånd. En strategi som eventuellt blivit framtvingat av den heterosexuella normen där individer med avvikande sexualitet tydligt måste överdriva sin sexualitet för att synas (jmf. Mattsson 2016, s. 69). I samband med den mediala exponering i ovanstående dom uppstår det också en ökad risk för förföljelse för den klagande vid ett återvändande till hemlandet, då hans sexuella identitet synliggörs i större grad. Även om individen i fråga inte gjort sin sexuella läggning sannolik så utgörs det faktum att han tillskrivits en sådan i samband med exponering i media fortfarande en risk.

Alla domar förutom en blir prövade och beviljade i Migrationsdomstolen. Den dom som prövas i Migrationsöverdomstolen har överklagats på grundval av att den asylsökande upplevt att enbart den sexuella läggningen utretts och prövats men inte könsidentiteten. Migrationsöverdomstolen överensstämmer med den klagande och ställer sig kritiska till att endast ett av de två åberopade skyddsskäl har prövats. De menar att könsidentitet och sexualitet är två separata koncept som uttrycker olika aspekter av varje individs identitet. Av den anledningen skall dessa identitetsuttryck hållas isär vid bedömningen och prövas var för sig.

Det är viktigt att dessa olika aspekter utreds och beaktas som likvärdiga möjliga grunder för ett skyddsbehov. Den asylsökandes individuella omständigheter måste beaktas och det bör undvikas att prövning baseras på stereotypa uppfattningar.

Wurm (2016, s.138) förklarar att trans oftast sammanblandas med sexualitet, men menar att transpersoner liksom cis-personer kan identifiera sig som homosexuell, bisexuell, heterosexuell med flera. När den klagande i domen yrkar på att hon har en manlig kropp men känner sig mentalt som en kvinna är det ett uttryck för könsidentitet. Att Migrationsverket och Migrationsdomstolen underlåtit att beakta denna aspekt kan dels bero på stereotypen av att de likställt könsidentitet med sexuell läggning men också för att den klagande samtidigt uppgett sig vara homosexuell när hon som transkvinna dras till män. Att det enligt Migrationsverket och Migrationsdomstolen förekommer motstridiga uppgifter kring den asylsökandes åberopade skyddsskäl beror således på att det uppstått brister i utredningen. Migrationsöverdomstolen framför med hänvisning till UNHCR:s riktlinjer att alla asylsökande inte känner till eller identifierar sig själva med hbtq+ terminologin. Några kanske till och med använder sig av de "nedsättande" uttryck de är vana vid att bli kallade för i hemlandet. Som Mattsson (2016, s. 90) lyfter fram, skapas identitet i mötet och spegling i andra samt i kulturella representationer och stereotyper. Det här kan förklara varför den klagande inte har andra ord än "homosexuell" för att beteckna sin sexualitet på och haft svårigheter med att kommunicera sin könsidentitet. Återigen visar det på hur språkbarriärer, kulturskillnader och stereotypisering kan leda till missförstånd samt brister i utredningen. Ärendet innehåller såväl komplicerade rättsfrågor som bevisfrågor. Beslutfattarna måste göra en bedömning av klagandes tillförlitlighet och trovärdighet och skyddsbehovet sker i förhållandet till ett svårbedömt land.

Trovärdighetsbedömningen påverkas också av hur beslutfattarna förhåller sig till de uppgifter i den klagandes berättelse som kan framstå motstridiga och osannolika. När en klagande berättar om en incident där han utsattes för en våldtäkt av ett gäng killar och sedan blivit förälskad i en av förövarna, upplever Migrationsverket uppgifterna som osannolika. Vidare framför de:

Dina egna uppgifter om ditt resonemang är motstridiga. Du har enligt verkets bedömning inte redogjort för dina känslor gällande de som förgrep sig på dig på ett sätt som framstår som självupplevt och tillförlitligt.

Medan migrationsverket upplever uppgifterna som motstridiga och osammanhängande till följd av att de anser det orimligt att bli förälskad i sin förövare, vilket kan ses som ett stereotypisk antagande, Migrationsdomstolen menar istället:

Även om det kan framstå som motstridigt att A sedan blivit förälskad i och hade en relation med en av personerna som han uppger utsatte honom för ett övergrepp, kan det inte uteslutas att så ändå kan ha skett.

Migrationsdomstolen ser på det motstridiga uppgifterna med ett annat förhållningssätt. De verkar inta ett bredare perspektiv och tar hänsyn till andra omständigheter runt händelsen som också kan förklara varför klagande inte kunnat reflektera på ett djupare sätt. I de flesta domar har domstolen mer överseende vid uppgifter som upplevs motstridiga eller osannolika. De har vid vissa tillfällen även hänvisat till bevislätnadsregeln "hellre fria än att fälla vid osäkerhet" som finns i UNHCR:s handbok. Där står det att bevislätnadsregeln ska träda in i de fall där uppgifter inte går att bevisa i den asylsökandes berättelse, men ändå kan uppfattas trovärdig (Jansen 2014, s. 23). Med det sagt, bör det nämnas igen att de domar som analyserats i texten enbart består av avslag från Migrationsverket som eventuellt ändrats i domstolar. Vilket kan förklara varför det förs kritik mot Migrationsverkets bedömningar och utredningar. Självfallet har Migrationsverket även fattat beslut om att bevilja uppehållstillstånd i ärenden gällande asylsökande hbtq+ -personer.

8. AVSLUTANDE DISKUSSION

Syftet med undersökningen var att få en djupare förståelse för hur Migrationsverket respektive Migrationsdomstolar resonerar kring sexualitet, könsidentitet och förföljelse i asylärenden gällande hbtq+ -personer. Vad som framkommit är att bedömningarna är svåra då sexualitet varierar från individ till individ och att det inte finns några typiska kriterier som kan bevisa sexualiteten. Trots riktlinjer om att bedömningar inte får grundas i stereotypa och olämpliga perceptioner (Jansen 2013, s. 22), verkar en del av Migrationsverkets motiveringar av bristfällig trovärdighet och tillförlitlighet baseras på stereotypa antaganden om hbtq+. Med hjälp av ett queerperspektiv har det utifrån materialet kunnat urskiljas hur Migrationsverket respektive Migrationsdomstolar tolkar samt svarar på de normer och avvikelser som förekommer i de asylsökandes uppgifter om sexualitet och könsidentitet.

Ett genomgående mönster är att Migrationsverket inte behandlar homosexualitet eller bisexualitet som något nyanserat och mångfaldigt, även bilden av könsöverskridande identitet verkar vara begränsad. Exempelvis ska relationer inkludera känslomässiga band, könsuttryck reflekteras i sexualiteten samt känslor av skam kring den förtryckta sexuella läggningen vara närvarande. Det som talar emot uppges vara motstridiga uppgifter och sällan något som kan förklaras utifrån okunskap bland handläggare eller av andra omständigheter hos den asylsökande. Migrationsdomstolen har däremot ett bredare perspektiv och överseende vid sin bedömning och förståelse av hbtq+, speciellt i avseende till övrig personlig bakgrund, vilket i sig kan vara en intressant fråga att undersöka vidare. Det ska dock inte tas för givet att så alltid är fallet. Det bör vid studerande av undersökningens resultat tas i beaktning att materialet består av domar som enbart beslutats i ett beviljande, vilket kan haft en inverkan på analysen. Förslag på vidare forskning kan således vara att inkorporera domstolsbeslut som även innehåller avslag från Migrationsdomstolen, eller genom intervjuer med migrationshandläggare undersöka hur beslut och bedömningar genomförs. Det här för att ge en bredare bild av hur bedömningarna går till.

Användandet av ett intersektionalistiskt perspektiv i analysen har bidragit till ett synliggörande och bekräftande av den mångfald som råder inom en hbtq+ -personers identitet. I likhet med vad som beskrivits i tidigare forskning och vad som redovisats i studiens analys verkar sättet på vilket

hur sexualitet och könsidentitet praktiseras och förstås på påverkas av skillnader i kultur och kön. Likaså det förtryck personen utsätts för. Något som i sin tur försvårat utredningsprocessen och föranlett svårigheter för den asylsökande att översätta och kommunicera sin hbtq+ tillhörighet. Enligt studien påverkas också bedömningar av hur beslutsfattarna använder och förhåller sig till rapporter, landinformation, lagrum och tidigare kunskap som underlag till beslut. I domarna har landinformationen haft en avgörande inverkan på bevisbördan och besluten, där utfallet varit negativt om den klagandes uppgifter motstridigt den rådande fakta om landet. Ett av problemen har visat sig i att landinformationen har ett heteronormativt narrativ som inte varit representativt för kvinnor och transsexuella, vilket vidare upprätthållit osynliggörandet av dessa individer. Att studiens empiri består av ett fåtal domar med kvinnor och transsexuella, talar ytterligare för behovet av vidare forskning som belyser den problematik dessa målgrupper möter i asylprocessen, synnerligen i relation till den mansdominerade bilden av homosexualitet.

Sammanfattningsvis som återkoppling till problemformuleringen kan resultatet i den här studien ge en förklaring till varför cirka en femtedel av beslut om avslag hos Migrationsverket är av bristfällig kvalitet och inte korrekta (Migrationsverket 2017). I alla analyserade domar har Migrationsverket använt sig av en hbtq+ specialist men trots detta har beslut ändrats i domstolen. Framsteg i utredningsprocessen må skett, men utifrån studiens resultat råder det fortfarande ett behov av fördjupad utbildning och förståelse kring hbtq+, genus och sexualitet, i synnerhet med hänsyn till områdets svåra art. Utöver ökad kunskap krävs också ett kontinuerligt självreflekterande och ifrågasättande av egna värderingar och förståelser av sexualitet och kön.

9. KÄLLFÖRTECKNING

- Ahldén, Viktor & Matilda Thorén (2017). Homosexuella skickas tillbaka – klarar inte Sveriges homotest. *Expressen*, 30 maj. <https://www.expressen.se/nyheter/homosexuella-skickas-tillbaka-klarar-inte-sveriges-homotest/> [Hämtat: 2019-04-05].
- Ahrne, Göran & Peter Svensson (2011). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Akin, Deniz (2016). Queer asylum seekers: Translating Sexuality in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 43 (3): 458-474.
- Ambjörnsson, Fanny. (2016). *Vad är queer?* Stockholm: Natur & Kultur.
- Berg, Martin & Jan Wickman (2010). *Queer*. Malmö: Liber AB.
- Brunell, Calle (2017). Migration och asyl. I Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (red.) *HBTQ+ psykologiska perspektiv och bemötande*. Stockholm: Natur & kultur.
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2 uppl. Malmö: Liber.
- Eriksson- Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2011). Intervjuer. I Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Hanner, Hans (2017). Gay. I Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (red.) *HBTQ+ psykologiska perspektiv och bemötande*. Stockholm: Natur & kultur.
- Hedlund, Daniel & Thomas Wimark (2018). “Unaccompanied Children Claiming Asylum on the Basis of Sexual Orientation and Gender Identity”. *Journal of Refugee Studies*.
- Hjerm, Mikael, Simon Lindgren & Marco Nilsson (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups utbildning.
- Jansen, Sabine (2014). Good Practices related to LGBTQ asylum applicants in Europe. *Ilga Europe*.
- Justesen, Lise & Nanna Mik-Meyer (2011). *Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (2012). Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion. I Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman. Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups utbildning.
- Karkulehto, Sanna (2012). Litteraturforskning och queerpolitisk läsning. I Kivilaakso, Katri,

- Ann-Sofie Lönngren & Rita Paqvalén (red.) *Queera läsningar*. Halmstad: Rosenlarv Förlag.
- Keruso, Maya & Sara Nilsson Lööv (2017). Psykoterapi med hbtq+ -personer: Kunskap, praktik och reflektion. I Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (red.) *HBTQ+ psykologiska perspektiv och bemötande*. Stockholm: Natur & kultur.
- Kivilaakso, Katri, Ann-Sofie Lönngren & Rita Paqvalén (2012). Förord. I Kivilaakso, Katri, Ann-Sofie Lönngren & Rita Paqvalén (red.) *Queera läsningar*. Halmstad: Rosenlarv Förlag.
- Knutagård, Hans (2016). *Sexualitet och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lewis, Rachel. (2013). Deportable Subjects: Lesbians and Political Asylum. *Feminist Formations*, 25 (2): 174 – 194.
- Lind, Rolf (2014). *Vidga vetandet: en introduktion till samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (2017a). HBTQ och lite till. I Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (red.) *HBTQ+ psykologiska perspektiv och bemötande*. Stockholm: Natur & kultur.
- Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (2017b). Inledning. I Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (red.) *HBTQ+ psykologiska perspektiv och bemötande*. Stockholm: Natur & kultur.
- Malmquist, Anna, Hans Hanner & Tove Lundberg (2017). Hbtq+ och psykologi i en historisk tillbakablick. I Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (red.) *HBTQ+ psykologiska perspektiv och bemötande*. Stockholm: Natur & kultur.
- Mattsson, Tina (2016). *Intersektionalitet i socialt arbete*. 2 uppl. Malmö: Gleerups utbildning
- Migrationsverket (2013). *Rättsligt ställningstagande angående metod för prövning av tillförlitlighet och trovärdighet*. (RCI 09/2013). Malmö: Migrationsverket
<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=30435>[Hämtat: 2019-04-05].
- Migrationsverket (2015). *Rättsligt ställningstagande angående utredning och prövning av den framåtsyftande risken för personer som åberopar skyddsskäl på grund av sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller könsuttryck* (SR 38/2015). Norrköping: Migrationsverket.

- <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=35821> [Hämtat:2019-04-14].
- Migrationsverket (2017). *Analysrapport: Tematisk kvalitetsuppföljning av asylärenden där hbtq-skäl prövats* (Diarienummer: 1.3.4-2017-93317). Norrköping: Migrationsverket.
<https://www.scribd.com/document/362611806/Migrationsverkets-analysrapport-Tematisk-kvalitetsuppfoljning-av-asylarenden-dar-hbtq-skal-provats> [Hämtat: 2019-04-05].
- Olofsson, Charlie (2017). Den skärpta asyllagen slår mot hbtq-personer. *Nationella sekretariatet för genusforskning*, 12 oktober. <https://www.genus.se/nyhet/den-skarpta-asyllagen-slar-mothbtq-personer/> [Hämtat: 2019-04-04].
- Raj, Senthoran (2011) Affective displacements – Understanding emotions and sexualities in refugee law, *Alternative Law Journal*, 36 (3): 177–181.
- Proposition 2005/06:6. *Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning*.
- RFSL (2015a). *Begreppsordlista*. <https://www.rfsl.se/hbtq-fakta/begreppsordlista/> [Hämtat: 2019-04-07].
- RSFL (2015b). *Snabb fakta: lagen och asylprocessen*.
<https://www.rfsl.se/verksamhet/newcomers/fakta-asylprocessen/#atts%C3%B6kasomhpers> [Hämtat 2019-04-14].
- RFSL (2018). *Försämrat läge för hbtq - flyktingar*.
<https://www.rfsl.se/aktuellt/forsamrat-lage-for-hbtq-flyktingar/> [Hämtat: 2019-04-05].
- Rosenberg, Tiina (2002). *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas
- Schei Jessen, Reidar (2017). Queer. I Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (red.)
HBTQ+ psykologiska perspektiv och bemötande. Stockholm: Natur & kultur.
- SFS 2005:716. *Utlänningslagen*.
- UNHCR (2012). *Guidelines on international protection no. 9* (HCR/GIP/12/09). Genève: UNHCR Headquarters. <http://www.unhcr.org/publications/legal/509136ca9/unhcr-guidelines-internationalprotection-9-claims-refugee-status-based.htmlh> [Hämtat: 2019-04-15].
- UNHCR (2013). *Beyond Proof Credibility Assessment in EU Asylum Systems*. Brussels.
- Wikström, Hanna. (2014). Gender, Culture and Epistemic Injustice - The Institutional Logic in

- Assessment of Asylum Applications in Sweden. *Nordic Journal of Migration Research*, 4(4): 210-218. DOI: 10.2478/njmr-2014-0024.
- Wikström, Hanna & Thomas Johansson. (2013) Credibility assessments as 'Normative Leakage': Asylum Applications, Gender and Class. *Social Inclusion*, 1(2): 92–101.
- Wimark, Thomas & Daniel Hedlund (2017) Samlevnad som ideologi i migrationslagstiftningen. *Sociologisk Forskning*, 54 (1–2): 69–89.
- Wurm, Matilda (2017). Trans. I Lundberg, Tove, Anna Malmquist & Matilda Wurm (red.) *HBTQ+ psykologiska perspektiv och bemötande*. Stockholm: Natur & kultur.
- Öberg, Peter (2011). Livshistorieintervjuer. I Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.